

██████████ Ügyvédi Iroda

telefon: ██████████

IV/1062 - 3/2016

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

Ügyszám:

~~10/719-2/2016~~

Érkezett:

2016 MÁJ 31.

Példány:

1

Kezelőiroda:

Melléklet:

7

dt/vm

1

Alkotmánybíróság

1015 Budapest

Donáti u. 35-45.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott

1. **Bakos Bernadett** (██████████ hrsz.) alatti lakos;
2. **Bakos Imre** (██████████ hrsz.) alatti lakos;
3. **Bakos Imréné** (Dunavölgyi Ibolya Terézia) (██████████ hrsz.) alatti lakos;
4. **Bakos Tünde** (██████████ hrsz.) alatti lakos;
5. **id. Bakos Imréné** (Kiss Rózsa) (██████████ hrsz.) alatti lakos;
6. **Kalóz Transz Bt.** (██████████ hrsz.) alatti vállalkozás;
7. **Vizsy Györgyi** (██████████ hrsz.) alatti lakos;
8. **Schöphen Sándor** (██████████ hrsz.) alatti lakos

Kérelmezők

– a csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselőm ██████████ ügyvédi Iroda (1025 Budapest, Felső Zöldmáli út 13.) képviseletében dr. ██████████ ügyvéd útján – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése, valamint az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a **IV/719-2/2016** ügyszámú felhívásnak megfelelően – közvetlenül -, az alábbi módosított és egységes szerkezetbe foglalt

alkotmányjogi panasz indítványt

terjesztjük elő:

I.

Kérjük a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy (külön, egyes kérelmezői panaszok szerint, egyes panaszosok önálló kérelmeként, illetve vagylagosság kérelmezhetőségének hiánya esetére vonatkozó eljárás rend szerinti esetre alkalmazandóan, de ezt kizáró feltétel hiányában minden panaszosra vonatkozóan) állapítsa meg, hogy

a Zalaegerszegi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2014. december 3. napján meghozott **3.K.27.182/2014/24.** számú jogerős **közbenső ítélete** ellen a felperesek és az I-VI.r. felperesi beavatkozók által 30. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság 2015. december 9. napján meghozott és 2016. január 29-én kézbesített **Kfv.II.37.254/2015/10.** számú „**ítélete**” az elsőfokú közbenső ítéletre is kiható hatállyal -, **bírói döntés(ek)**

- 1.0. Bakos Bernadett I.r. és Vizsy Györgyi 7. r. panaszos által előterjesztett panaszként az Alaptörvény
- 1.1. XIII. cikk (1) bekezdésébe ütközése miatt, mely szerint (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez.
- 1.2. XV. Cikk (1) és (2) bekezdésébe ütközés miatt, mely szerint (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.
(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.
- 1.3. XXIV. cikk (1) bekezdésébe ütközés miatt, mely szerint Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.
- 1.4. I. cikkébe ütközés miatt, mely szerint (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége. (2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait,

2.0. Bakos Imre II.r., Bakos Imréné III.r., Bakos Tünde IV.r., id. Bakos Imréné (Kiss Rózsa) V.r., Kalóz Transz Bt. VI.r. és Schöphen Sándor VIII.r. panaszos által előterjesztett panaszként az Alaptörvény

- 2.1. XIII. cikk (1) bekezdésébe ütközése miatt, mely szerint (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez.
- 2.2. XV. Cikk (1) és (2) bekezdésébe ütközés miatt, mely szerint (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.
(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.
- 2.3. XXIV. cikk (1) bekezdésébe ütközés miatt, mely szerint Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.
- 2.4. XXVIII. cikk (7) bekezdésébe ütközés miatt, mely szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti,
- 2.5. I. cikkébe ütközés miatt, mely szerint (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége. (2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait,

alaptörvény-ellenes, ezért azokat semmisítse meg.

3. Kérelmezők az Abtv. 53. § (4) bekezdése alapján kérik:

- 3.1. a [23] pontban hivatkozott, jogorvoslattal támadott, de a **Kúria döntését megelőzően érvényét/hatályát/ végrehajthatóságát vesztett kisajátítási határozatok** ellenére, illetve a permegszüntetési indítvány jogorvoslati jog biztosítása nélküli elutasítása alapján tovább folytatódó, a kisajátítási határozatok végrehajtását a kisajátítási eljárás jogerős befejezéséig biztosító bírósági döntés időközbeni visszavonása szerinti bírósági eljárás alapjogsértő voltának figyelembevételével a Zalaegerszegi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság **3.K.27.182/2014/24.** számú jogerős **közbenső ítélete** és a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság **Kfv.II.37.254/2015/10.** számú **ítélete végrehajtásának a felfüggesztését az alkotmánybírósági eljárás befejezéséig.**
- 3.2. A jelen végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem kérdésében történő döntés tekintetében panaszosok soron kívüli döntés iránti kérelmet is előterjesztenek figyelemmel arra a tényre is, hogy időközben:
- 3.2.1. a Zalaegerszegi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2016. április 27-én kelt **3.K.27.182/2014/102 sorszámú,** a Zalaegerszegi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság **3.K.27.182/2014/4.** számú, valamint **3.K.27.183/2014/4.** számú végzéseivel elrendelt közigazgatási határozatok végrehajtásának felfüggesztését elrendelő végzéseinek megszüntetését elrendelte;
- 3.2.2. a Zalaegerszegi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2016. április 27-én kelt **3.K.27.182/2014/99 sorszámú** végzésével a felperesek/felperesi beavatkozók per megszüntetési kérelmét jogorvoslati jog biztosítása nélkül elutasította.

II.

Kérjük a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy (külön, egyes kérelmezői panaszok szerint, egyes panaszosok önálló kérelmeként, illetve vagylagosság kérelmezhetőségének hiánya esetére vonatkozó eljárási rend szerinti esetre alkalmazandóan, de ezt kizáró feltétel hiányában minden panaszosra vonatkozóan az eltérő tényállás folytán) állapítsa meg, hogy a Zalaegerszegi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2014. december 3. napján meghozott **3.K.27.182/2014/24.** számú jogerős **közbenső ítélete** a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság **Kfv.II.37.254/2015/10.** számú „**ítélete**” az alábbi indokok miatt alaptörvény-ellenes.

Kérelmünk indokolásaként az alábbiakat adjuk elő:

1. A megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezés(ek), bírói döntések megnevezése, a határidőszámításhoz szükséges adatok közlése (a jogerős ítélet kézhezvételének időpontja stb.):

a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság 2015. december 9. napján meghozott **Kfv.II.37.254/2015/10.** számú „**ítéletét**” 2016. január 29-én vettük át.

2. Az Alaptörvényben biztosított jog megnevezése:

SZABADSÁG ÉS FELELŐSSÉG

I. cikk

(1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsődrendű kötelezettsége.

(2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.

XIII. cikk

(1) Mindenkinnek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.

XV. cikk

(1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

XXIV. cikk

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.

XXVIII. cikk

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.

3. Az Alkotmányjogi panasz befogadhatóságnak Abtv.-ben foglalt kritériumainak való megfeleltetés

3.1. Formai kritériumok:

- 3.1.1. Abtv. 51. § (2) szerint [redacted] ügyvéd a Budapesti Ügyvédi Kamara tagja (17857), ügyvédi meghatalmazás eredetben – bírósági úton küldendően - csatolva;
- 3.1.2. Abtv. 30. § (1) bekezdés szerint a „ítéletet” a kérelmezők jogi képviselője 2016.01.29-én vette át.
- 3.1.3. Az Ab. panasz megfelel az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt, az indítványokkal szemben támasztott formai követelményeknek, mivel:
 - 3.1.3.1. A támadott bírói döntés az indítványozók Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozók részére jogorvoslati lehetőség nincs;
 - 3.1.3.2. Indítványozók megjelölték az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit (Panasz I. rész 1.1. - 1.4. pont, 2.1.-2.5. pont);
 - 3.1.3.3. Indítványozók megjelölték a Zalaegerszegi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság **3.K.27.182/2014/24.** számú jogerős **közbenső ítéletét** a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság **Kfv.II.37.254/2015/10.** számú „**ítéletét**”;
 - 3.1.3.4. Az Alaptörvény ellenességre vonatkozó okfejtést az 5. pontban foglaltak tartalmazzák;
 - 3.1.3.5. Indítványozók kifejezett kérelme a Zalaegerszegi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság **3.K.27.182/2014/24.** számú jogerős **közbenső ítélete**, a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság **Kfv.II.37.254/2015/10.** számú „**ítélete**” alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére lett előterjesztve;
 - 3.1.3.6. Az Abtv. 27. § szerinti érintettségét az indítványozóknak a támadott ítéletekben megjelölt felperesi és felperesi beavatkozó személyekkel azonos volta igazolja;
 - 3.1.3.7. Az Abtv. 27. § -a szerinti bírósági támadott döntés a bírósági eljárás jogalapját eldöntő, befejező egyéb döntés.
 - 3.1.3.8. Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt:
- 3.1.3.8.1. bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy
- 3.1.2.8.2. alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.

[1] Bár e két követelmény vagylagos, jelen ügy befogadását mindkét szempont alátámasztja. Az alkotmányjogi panasz ugyanis annak vizsgálatára irányul, hogy az eljáró bíróság(ok) a támadott döntésével olyan jogértelmezést fogadtak-e el, illetve e jogértelmezés alapján olyan döntést hoztak-e, amellyel az indítványozóknak – jelen eljárásban panaszosok –, az Alaptörvény fent megjelölt cikkelyeit, illetve abban foglalt alapjogait alaptörvény-ellenesen (I. cikk szerinti integritást, a XIII. cikkben előírt tulajdonhoz, a XV. cikk (1) bekezdés szerinti törvény előtti egyenlőséget és jogképességet, a XXIV. cikk tisztességes eljáráshoz, és a döntések valós indokolásához való jogot, a XXVIII. cikk szerinti jogorvoslati joghoz való alapjog) korlátozták-e.

4. **A közvetlen érintettség kifejtése** (az eljárás megindításának indokai, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényege, bírói döntés esetén a pertörténet röviden, az ügyben hozott bírói döntések stb.):

[2] Az Abtv. 27. § szerinti érintettségét az indítványozóknak a támadott végzésben megjelölt személyekkel azonos volta igazolja. Az eljárás megindítását az I.r. és a VII.r. panaszosok a kisajátított ingatlanok kizárólagos tulajdonosai, míg a II.r. - V.r. és a VIII.r. magánszemély panaszosok az ingatlanok jogcímer tényleges birtokosai, továbbá a VI.r. jogi személy és a VIII.r. magánszemély jogcímes tényleges birtokos vállalkozások a kisajátított ingatlanokon.

4.1. Kúria által megállapított tényállás

[3] A bíróságok által rögzített irányadó tényállás szerint

[4] Az I.r. felperes (VII.r. panaszos) tulajdonában áll a zalaegerszegi, külterületi [REDACTED] hrsz-ú; szántó és gazdasági épület, valamint a [REDACTED] hrsz-ú kivett lakóház és udvar megjelölésű ingatlan. Mivel a két ingatlan szomszédos egymással, azt együttesen használják. Az I.r. felperes és családja az ingatlanokon családi vállalkozásban, állattartással, díszmadártartással, kutyatenyésztéssel foglalkozik. Az I.r. felperesi beavatkozó (VIII.r. panaszos) családtagként az ingatlanban lakik.

[5] A zalaegerszegi, külterületi [REDACTED] hrsz-ú kivett lakóház, udvar, gazdasági épület megjelölésű ingatlan a II.r. felperes (I.r. panaszos) tulajdonában áll, ebbe az ingatlanba vannak bejelentve a III-VI.r. felperesi beavatkozók (II.r. - V.r. panaszosok), mint ott lakó családtagok, továbbá a II.r. felperesi beavatkozó (VI.r. panaszos jogi személy) erre az ingatlanra kapott telepengedélyt a családi vállalkozásban működő szállítási vállalkozáshoz.

[6] A felperesi ingatlanok közelében található a [REDACTED] hrsz-ú ingatlan, amelyen a Zalaegerszeg-Búslakpuszta II. jelű kommunális hulladéklerakó működik. Ezzel az ingatlannal szomszédos a [REDACTED] hrsz-ú ingatlan, amelyen **I. jelű** kommunális hulladéklerakó volt, a terület rekultivált. A [REDACTED] hrsz-ú ingatlantól délre található a [REDACTED] hrsz-ú ingatlan, amelyen hulladékkezelő központ, válogató csarnok működik.

[7] A felperesi ingatlanokat, akárcsak a [REDACTED] és [REDACTED] hrsz-ú ingatlanokat, valamint a [REDACTED] és [REDACTED] hrsz-ú ingatlanok jó részét a Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlésének a Zalaegerszeg Város Építési Szabályzatának megállapításáról szóló 13/2008. (IV.25.) számú önkormányzati rendelete (továbbiakban: ZÉSZ) a Kh. jelű különleges, hulladékkezelés- és elhelyezés rendeltetésű övezetbe sorolta. Ebben az övezetben a hulladékkezeléssel és hulladék-elhelyezéssel kapcsolatos építmények létesíthetők.

[8] A II.r. alperes (tulajdonosi önkormányzat) a **II. jelű** hulladéklerakó bővítése tárgyában előtanulmányokat készíttetett. A bővítés egyik lehetséges iránya a felperesi ingatlanoktól nyugatra fekvő [REDACTED] hrsz-ú ingatlan, illetve a felperesi ingatlanoktól keletre fekvő [REDACTED] hrsz-ú ingatlan volt.

Költségkalkuláció alapján mindkét műszakilag megvalósítható változat kivitelezési költsége közel azonos volt. A működő hulladéklerakó mellett a [REDACTED] hrsz-ú ingatlanon bezárt, rekultivált hulladéklerakó esetében a depónia kármentesítése érdekében résfal telepítése vált szükségessé és csekély volt az esélye annak, hogy a lerakótér és a résfal ugyanazon a területen megépíthető vagy üzemeltethető. A környezetvédelmi hatóság azonban nem támogatta azt az elképzelést, hogy a megépült résfal fölé hulladéklerakó, ún. depónia kerüljön elhelyezésre, ezért a [REDACTED] hrsz-on történő hulladéklerakó bővítés tervét a II.r. alperes elvetette.

[9] A Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlése a 276/2011. (XII.21.) számon döntést hozott a hulladéklerakó bővítése kérdésében, ennek értelmében a [REDACTED] hrsz-ú ingatlanon épülne meg a **III. jelű depónia**, míg a [REDACTED] hrsz-ú ingatlanon **csurgalékvíz medence** létesülne. A közgyűlési döntés alapján a [REDACTED] Kft. a Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőséghez kérelmet nyújtott be és a környezetvédelmi hatóság a 131-2/12/2011. számú határozatával a [REDACTED] hrsz-ú ingatlanokon tervezett, nem veszélyes hulladékártalmatlanítási tevékenység, végzéséről szóló előzetes vizsgálati dokumentációt elfogadta azzal, hogy a tevékenység egységes környezethasználati engedély birtokában kezdhető meg. A környezetvédelmi hatóság az egységes környezethasználati engedély kérelem benyújtásának határidejét a 396-5/1/2013. számú végzésével 2014. április 20-ig meghosszabbította.

Az engedélykérelem benyújtásra került és a környezetvédelmi hatóság a 2014. május 8-án meghozott 200-1/15/2014.IV. számú végzésével az egységes környezetvédelmi engedélyezési eljárást felfüggesztette a védőtávolságon belül található lakóingatlanok kisajátítása iránti eljárás befejezéséig. A Vas Megyei Kormányhivatal időközben a felfüggesztést megszüntetve a VAV/KTF/310-10/2015 számú határozatával egységes szerkezetbe foglalt módon kiadta - a 2828/15/2003, 1779-1/9/2009, 200-1/11/2014, 200-1/16/2014 számú határozatokkal - az egységes környezethasználati engedélyt akként, hogy panaszosokat kizárta az ügyféli státuszából arra való hivatkozással, hogy az engedély kiadásakor elvesztették tulajdonjogukat. A hatóság tisztában volt azon ténnyel, hogy a bíróság felfüggesztette a kisajátítási határozatok végrehajthatóságát a kisajátítási eljárás jogerős befejezéséig, s azzal is, hogy a törvénysértő tulajdonjog törlése ellen jogorvoslati eljárás volt/van folyamatban. A II.r. alperes önkormányzat kérésére - a bíróság által is jogerősen megállapított módon -, a határozatok végrehajtásának felfüggesztése ellenére az I.r. alperes súlyos törvénysértő eljárás keretében törölte a felperesek tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásból, s a peresített időszak alatt került kiadásra a zöldhatósági, valamint a csurgalékvíz medence építési engedélye is, amelyet csak a hatóságok teljes összehangoltságával lehetett meghozni. Ezen eljárások alatt a zöldhatóság és az I.r. alperes (építési hatóság) is, hivatalos tudomása ellenére azon az alapon zárta ki a felpereseket külön-külön az engedélyezési eljárásokból, hogy elvesztették ügyféli státuszukat. Ügyféli státusz esetén a törvényben előírt védőtávolságon belüli folyó, illetve tervezett tevékenység engedélyezése törvényileg kizárt. A meghozott határozatok közlésétől elzárták a panaszosokat, így a határozatok érdemi felülvizsgálatának kizárásával elvonták azokban az eljárásokban az érdemi jogorvoslati jogot.

- [10] A II.r. alperes 2014. április 23-án kisajátítási kérelmet nyújtott be az I.r. alperesnél, kérve a felperesi ingatlanok kisajátítását környezetvédelmi közérdeki célból, a búslakpusztai hulladékkezelő létesítmény bővítése érdekében.
- [11] Az I.r. alperes a kisajátítási kérelmet megalapozottnak találta és az **I.r.** felperes ingatlanait a 2014. július 19-én kelt **ZAB/040/481-12/2014.** számú határozattal, a **II.r. felperes** ingatlanát a 2014. július 8. napján kelt **ZAB/040/484715/2014.** számú határozattal kisajátította. A határozataiban rendelkezett a felpereseket illető kártalanítás összegéről és arról, hogy a kártalanítás megfizetésé követően a felperesek két hónapon belül kötelesek az ingatlanokat a II.r. alperes birtokába bocsátani.
- [12] Az I. és a II.r. felperes keresetet nyújtott be az I.r. alperes határozatának felülvizsgálata iránt. Az elsőfokú bíróság a pereket egyesítette. A felperesek keresetükben mind a határozatok jogalapját, mind a kártalanítás összegét kifogásolták. Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletével a keresetek elutasításáról rendelkezett.

A bíróság - az összecszerúséget támadó kereseti kérelmek kivételével - a felperesek jogalapot érintő kereseti kérelmeit vizsgálva azokat alaptalannak ítélte, mert azt állapította meg, hogy a határozatok egyértelműen meghatározták a kisajátítás célját a kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. törvény (továbbiakban: Kstv.) 2.§ p) pontjára és a 4.§ (1) bekezdés m/mb alpontjára utalással.

A felperesek kifogására megjegyezte a bíróság, hogy bár a határozatok nem tartalmazzák teljes körűen az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.) 32.§-ában megkövetelt adatokat, ez azonban nem vezethet a határozatok hatályon kívül helyezéséhez, mert a tulajdonjog bejegyzése során az Inytv. 34.§-a alkalmazandó, amely rendelkezés által előírt tartalmi követelményeket a határozatok teljesítik. Amennyiben esetlegesen valamely hiányosság akadályozná a tulajdonjog bejegyzését, az utóbb pótolható.

Az I.r. alperes a birtokba adásra a Kstv. 29. § (7) bekezdésében írt leghosszabb határidőt állapította meg, ennél hosszabb határidő meghatározását a Kstv. nem teszi lehetővé és a Kstv. 10.§-a szerinti munkálatok sürgőssége a közigazgatási eljárás irataiból is megállapítható. A határozatok jogorvoslatról való tájékoztatása nem tesz említést arról, hogy mely személyek jogosultak jogorvoslati kérelem előterjesztésére, azonban ez nem értékelhető jogszabálysértésként, mert a jogorvoslati záradék az eljárás során ügyfélnek minősülő személyekre vonatkozik.

A bíróság megállapította ugyanakkor, hogy a Kstv. 23.§ (1) bekezdés e) pontja alapján ügyfélnek kellett volna tekinteni a felpereseken és a II.r. beavatkozón kívül a többi felperesi beavatkozót is, akiknek az érintett ingatlanokon használati joga áll fenn. Ez a mulasztás jogsértés, azonban nem szolgál alapul a határozatok hatályon kívül helyezésére, mert ez a jogszabálysértés az ügy érdemére kihatással nem volt. A beavatkozók ugyanis az eljárásról tudomással bírtak és a használati jog megszűnéséről az I.r. alperesnek külön rendelkezést nem kellett hoznia a Kstv. 12-14.§-aira is figyelemmel. A beavatkozóknak a használati jogosultságuk megszűnése okán kártalanításra nem keletkezett igényük a Kstv. 8.§ (3) bekezdése szerint.

A bíróság megállapította továbbá, hogy az I.r. alperes a döntéshozatalhoz szükséges körben a tényállást tisztázta, a kisajátításra közérdekű okból került sor, mert Zalaegerszeg és környéke lakosságának kommunális hulladék elhelyezése nem vitásan közérdeket szolgál. A Kstv. 3.§ (1) bekezdés d) pontja szempontjából nem általánosságban kell azt vizsgálni, hogy a kisajátítást kérő mely módokon tudja elérni a közérdekű célt, hanem azt, hogy az általa kiválasztott kivitelezési mód közérdekűnek minősül-e vagy sem.

A felperesek alaptalanul hivatkoztak arra, hogy építési, létesítési engedély hiányában kisajátításra nem kerülhet sor, mert ilyen törvényi feltételt a Kstv. nem ismer. A Kstv. 24.§ (5) bekezdése határozza meg a kisajátítási kérelem kötelező mellékleteit. Nem alapos az a felperesi hivatkozás, hogy a kérelemhez beadott mellékletek hiányosak, ugyanis a környezetvédelmi hatóság határozata (?) is becsatolásra került.

Ugyan a hatóság a kisajátítás jogalapjának fennállását a határozatában csak szószavúán rögzítve állapította meg, azonban ebből nem vonható le az a következtetés, hogy a jogalap fennállását nem vizsgálta, melyre utal az a körülmény is, hogy az I.r. alperes a felperesi jogi képviselő részére az írásbeli észrevételekre válaszlevelet küldött, melyben a jogalapot érintő hivatkozásokra vonatkozó álláspontját kifejtette. A kisajátítás indoka az volt, hogy a hulladéklerakó bővítéséhez szükséges engedély kiadásának feltétele a 20/2006. (IV. 5.) KvVM rendelet (a továbbiakban: R.) 3.§ (4) bekezdésében foglalt védőtávolság megtartása és ezen a védőtávolságon belül lakóépületek nem állhatnak.

A jogszabály által megkívánt feltétel tehát nem az állandó vagy ideiglenes lakcím bejelentés ténye, hanem az volt, hogy lakhatás céljára szolgáló épület a védőtávolságon belül nem lehet, a lakóépületben ténylegesen nem lakhatnak. Ezt a kötelező előírást a ZÉSZ 16. §-ában foglaltak sem írják felül, a védőtávolságon belül lakóépület nem létesíthető, az azon belül meglévő épületekben az ottlakás nem engedélyezhető.

A Kstv. 3.§ (1) bekezdés c) pontja szerint annak vizsgálatából, hogy a közérdekű cél megvalósítására kizárólag az adott ingatlanon kerülhet-e sor, nem következik az, hogy az I.r. alperesnek hivatalból kellene vizsgálnia a környezetvédelmi hatóság által elfogadott tervekben foglaltaktól eltérő megvalósítási lehetőséget. A kisajátítást kérő két megvalósítási lehetőség között mérlegelt. Mind a két lehetőség esetén a hulladéklerakó bővítés helyszínéhez képest az 500 méteres védőtávolságon belül található valamennyi felperesi ingatlan.

Az esetlegesen más, a fentiekre eltérő helyszínen történő megvalósítás bizonyítása a felperesek kötelezettsége volt, a bizonyítási teher a perben nem fordult meg. A *kisajátítást kérő* ugyan még *egységes környezethasználati engedéllyel nem rendelkezett* a kisajátítási kérelem benyújtásakor, azonban *ilyen engedély megléte nem is feltétele a kisajátításnak*, hisz az előzetes vizsgálati dokumentációt a környezetvédelmi hatóság elfogadta, *az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás megindult, és a környezetvédelmi hatóság felfüggesztette az eljárását a kisajátítási eljárás jogerős befejezéséig, így a kisajátítás előkérdése a további engedélyezési eljárás lefolytatásának.*

A kisajátítást kérő igazolta, hogy a bővítést több szakmai szempont is indokolta, ezek a szakmai szempontok egy egységes hulladéklerakó kialakítását indokolták, figyelembe véve mind a hulladékgazdálkodási, mind a gazdaságossági szempontokat. Ugyan a felperesek a perben megjelöltek olyan ingatlanokat, amelyeken álláspontjuk szerint a beruházás megvalósítható lett volna, azonban ezek a hivatkozásaik nem voltak megalapozottak.

A tervdokumentáció, a tanúvallomások, a perben csatolt térképkivonatok és fényképmellékletek alapján kitűnik, hogy más ingatlanokon a beruházás nem valósítható meg, mert az egyik megjelölt ingatlanon hulladékválogató csarnok áll, amelynek elbontása nem gazdaságos kivitelezési megoldás, illetve a másik két ingatlanon a hulladéklerakó egységes létrehozása nem lehetséges, mert az egyik esetben a dögtelep léte, illetve az érintett ingatlanok közötti út az akadálya a megvalósításnak, míg a másik esetben a hulladéklerakó és a felperesek által megjelölt másik ingatlan között további ingatlanok találhatóak. Így a felperesek által megjelölt helyeken a beruházás nem valósítható meg.

A bíróság nem tartotta szükségesnek a per tárgyalásának felfüggesztését, mivel az egységes (környezethasználati engedélyezési eljárás eredménye nem volt a kisajátítás jogalapjával összefüggésben, továbbá nem tartotta szükségesnek a polgármester, és egy köztisztviselő tanúkénti meghallgatását, mert a tényállás a szükséges körben tisztázott volt, ezért ezeket a bizonyítási indítványokat elutasította.

- [13] A jogerős ítélet ellen a felperesek és a felperesi beavatkozók egy beadványban felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő, melyben kérték annak, és az I.r. alperes határozatainak hatályon kívül helyezését. Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás nagy részben helyes, azonban az abból levont jogi következtetés téves. Hangsúlyozták, hogy a jelenleg is működő kommunális hulladéklerakó törvényes üzemelése részükről vitatott, mert a környezetvédelmi hatóság a működési engedély kiadásáról nem értesítette a felpereseket, ezért felügyeleti eljárást kezdeményeztek. Állították, hogy az I.r. alperesi határozatok nem tartalmazzák az Inyvtv. 32.§-ában előírt releváns adatokat, így nem alkalmasak a jogváltozások átvezetésére.

Az I.r. felperes esetében a határozat nem tett eleget a termőföldnek minősülő, kisajátítás alá eső szántó művelésű ingatlannal kapcsolatos további speciális termőföldvédelmi rendelkezéseknek, a határozat nem érinti mezőgazdasági szakhatóság megkeresését és szakhatósági eljárás eredményét sem. Előadták, hogy a határozatok az Inyvtv. 39.§ (3) bekezdése szerint olyan hiányosságban szenvednek, mellyel összefüggésben a hiányosságok orvoslására, az ingatlan-nyilvántartási eljárásban hiánypótlásra nincs mód és ez olyan lényeges eljárási szabálysértés, amely a határozatok hatályon kívül helyezését indokolja. Állították, hogy az I.r. felperes esetében a mezőgazdasági üzem, a II.r. felperesi beavatkozó esetén a fuvarozási vállalkozás telephelyének áthelyezése miatt lett volna indokolt a Kstv. 29.§ (7) bekezdésében foglalt határidőhöz képest hosszabb határidő meghatározása.

Álláspontjuk szerint a kisajátítási határozatokban *rendelkezni kellett volna az ingatlanra vonatkozó más személyt megillető jogokról*. A Kstv. 8. § (2) bekezdése értelmében az a körülmény, hogy ezek a jogok a Kstv. 8. § (3) bekezdése szerint a kisajátítással megszűnnek, nem jelenti azt, hogy az erről való rendelkezés elmaradása ne valósítana meg súlyos eljárási jogsértést. Utaltak ennek kapcsán a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 1. §, (3) bekezdésének, 15.§ (1) bekezdésének és (3) bekezdésének rendelkezéseire és arra, hogy a kisajátítást kérőnek kellett volna mindazon személyek adatait bejelentenie, akik az ingatlanban használati joggal rendelkeznek a Kstv. 23.§ (1) bekezdés e) pontja és 29/A.§ (1) bekezdőse folytán. Állították, hogy a beavatkozók ügyféli jogállásának el nem ismerése súlyos eljárási jogsértés. A beavatkozók elvesztették az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében, XXIV. Cikk (1) bekezdésében, XXVIII. Cikk (7) bekezdésében, XIII. Cikkben foglalt jogukat. Állították, hogy az I.r. alperes az eljárás során tett észrevételeiket érdemben nem vizsgálta meg, ezzel súlyos eljárási szabálysértést valósított meg, amely a bírósági felülvizsgálattal sem volt orvosolható. A bíróság nem veheti át a hatóság közigazgatási feladat- és hatáskörét, nem végezheti el a hatóság helyett a tényállás megállapítás feladatát, mellyel összefüggésben a Kstv. 24.§ (4) bekezdésére hivatkoztak.

Kifogásolták, hogy a Kstv. 24.§ (5) bekezdésének b), c) és d) pontjában foglalt mellékleteket a kisajátítási kérelem nem tartalmazta, a kisajátítást kérő nem jelentette be a beavatkozók, mint ügyfelek nevét, lakcímét, továbbá nem nyilatkozott a pénzügyi fedezet rendelkezésre állásáról, mert a megjelölt összeg ténylegesen nem volt elegendő, valamennyi kisajátított ingatlanért járó kártalanításra, a különbözet összegének rendelkezésre állásáról pedig nincs bizonyíték.

Az I.r. felperes termőföldjének kisajátítása kapcsán nem volt szakhatósági megkeresés, hozzájárulás. Sérelmezték, hogy a II.r. alperes képviselője olyan egyezségi ajánlatot tett, hogy jelentkezzenek ki a lakóingatlanaikból, cserébe megkapják a kártalanítási összeg felét. Az ennek bizonyítására kért tanúbizonyítási indítványt a bíróság törvénysértően utasította el. Ezt az eljárási jogsértést nem orvosolja a bíróságnak az a következtetése, hogy lakóház a védőterületen belül nem maradhat.

Vitatták továbbá, hogy a hulladéklerakó bővítéséhez kapcsolódó védőtávolság betartásának a biztosítása a kisajátítási kérelem benyújtásának indokaként elfogadható. Álláspontjuk szerint a bíróság nem veheti át a környezetvédelmi hatóság döntési jogkörét, nem előlegezheti meg a környezetvédelmi hatóság pozitív döntését. A bíróság ezzel összefüggésben a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 152. § (1) bekezdése alapján törvénysértően járt el, amikor nem rendelkezett a kisajátítási eljárás felfüggesztéséről, elfogadva, hogy a környezetvédelmi hatóság előtt folyó engedélyezési eljárásban a kisajátítási eljárásban hozott döntés előkérdésnek minősül.

A bíróság ítéletében azt rögzítette, hogy az *építési engedély megléte feltétele a kisajátításnak, mellyel a II.r. alperes nem rendelkezik*, ugyanakkor azt is megállapította, hogy *az engedély megléte nem feltétele a kisajátítási eljárásnak*. A kisajátítás nem lehet törvényes, ha a bővítés hatásterületébe eső védőterületén belül nem csak a felpereseknek vannak lakóingatlanai, hanem más olyan lakóingatlanok is találhatóak, amelyeket eddig nem vontak az eljárás hatálya alá. A kisajátítás valódi indoka nem a felperesi ingatlanok megszerzése volt, hanem a fennálló törvénytörtő állapot elfedése. Az ennek érdekében alkalmazott kisajátítás ellentétes az Európai Unió Alapjogi Chartája 17. Cikk (1) bekezdésével. Az I.r. alperesi hatóság számára a Kstv. 3.§ (1) bekezdés c) pontja kötelezettségként írja elő annak vizsgálatát, hogy a kisajátítási cél megvalósítására kizárólag az adott ingatlanon kerülhet sor, illetve, hogy a más ingatlanon való megvalósítás a tulajdon nagyobb sérelmével járna. E két feltételt az I.r. alperesi hatóság nem vizsgálta. Az építési engedély megléte szükséges, de nem elégséges feltétele ezen vizsgálatnak, ha azonban a tervezett beruházásra még engedély sincs, akkor nem lehet arra hivatkozni, hogy a beruházás csak az adott ingatlanokon valósulhat meg. A kisajátítást kérőt terhelte volna annak megjelölése, s az I.r. alperest pedig annak vizsgálata, hogy a tervezett beruházás csak a kisajátítással érintett ingatlanok bevonásával valósítható meg. Ez a vizsgálat nem történt meg. A felülvizsgálati kérelemmel élő felek hivatkoztak továbbá arra is, hogy a bíróság a jogalkalmazás során nem az Alaptörvény 28. Cikke, I. cikk (3) bekezdése szerint járt el a jogszabályok értelmezésekor.

Arra is hivatkoztak, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 267. Cikk a) pontja értelmében a bíróságnak előzetes döntéshozatali eljárást kellett volna kezdeményeznie a hatékony jogorvoslati jog biztosítása követelményének elmulasztása miatt. A felperesek és felperesi beavatkozók **Kfv.10/F/1.** alatt a felülvizsgálati tárgyaláson újabb beadványt terjesztettek elő, amelyben újabb jogszabálysértésekre hivatkozással további kérdésekben is *előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményeztek*. Állították a tárgyaláson, hogy a *hulladéklerakó létesítésére a határozatban biztosított határidő letelt*.

- [14] Az I.r. alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte. Utalt arra, hogy a régi hulladéklerakó az 1990-es években létesült, akkor még a védőtávolságot előíró rendelet (R.) nem volt hatályban. Előadta, hogy a bíróság a végrehajtást felfüggesztette, ezért a beruházás megvalósítása nem kezdődhetett meg, a megvalósításra előírt határidő nem telt le.
- [15] A II.r. alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte. Hangsúlyozta, hogy a hulladéklerakó bővítési alternatívájaként részletesen megvizsgálta az északi és nyugati irányú kivitelezés lehetőségét, két változat közül kellett választania. Hangsúlyozta, hogy mindkét esetben a bővítés érinti a felperesi lakóingatlanokat, azok az 500 méteres védőtávolságon belülre estek. A II.r. alperes állította, hogy az I.r. alperes határozataiban rögzített kártalanítási összegeket hiánytalanul megfizette a felperesek részére. Az ügyféli jogállást a Kstv. 23. §-a határozza meg, a kisajátítási eljárás során a beavatkozók kérelemmel nem fordultak az ügyféli jogállás biztosítása iránt, mivel ezzel a jogukkal nem éltek, így arra utólag nem hivatkozhatnak, hogy ezen jogukat megsértették, különös tekintettel a jóhiszemű eljárás követelményére.
- [16] A Kúria ítélete szerint a felperesek és a felperesi beavatkozók felülvizsgálati kérelme alaptalan. A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 272.§ (2) bekezdése és a 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelmek keretei között, az abban konkrétan megjelölt jogszabálysértések körében vizsgálta felül. A Kúria hangsúlyozza, hogy a felülvizsgálati eljárás során nem jelölhető még olyan új jogszabálysértés, amelyre a fél az elsőfokú eljárás során nem hivatkozott, és amelyre vonatkozóan a jogerős ítélet ezért döntést nem tartalmaz.

A Kúria ezért érdemben nem vizsgálhatta a felülvizsgálati kérelemben megjelölt Inyvtv. 39.§ (3) bekezdését, a Ket. 1. § (3) bekezdését, 15. § (1) és (3) bekezdését, a **Kstv. 23.§ (1) bekezdés e pontját**, a 29/A.§ (1) bekezdését, az Alaptörvény XV. bekezdését, XXIV. Cikk (1) bekezdését, XXVIII. Cikk (7) bekezdését, XIII. Cikkét, a Kstv. 24.§ (4) bekezdését, (5) bekezdés b), c) és d) pontját, az Európai Unió Alapjogi Chartája 17. Cikk (1) bekezdését, mint jogsértéseket, mert ezekre a felperesek a keresetükben nem hivatkoztak, jogszabálysértésként ezekre először csak a felülvizsgálati kérelmükben történt hivatkozás. A Kúria a Kfv.10/F/1. alatti beadványban előterjesztett újabb jogszabályi hivatkozásokat, köztük a **megvalósítási határidő elteltével kapcsolatos kifogást sem vizsgálta**. A Kúria az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséről külön végzéssel döntött és a kérelmet elutasította ugyanakkor az elutasítás indoka a végzés közlésének hiányában nem ismert.

Az érdemben vizsgálható jogszabálysértések körét vizsgálva a Kúria hangsúlyozni kívánja, hogy az elsőfokú bíróság helyállónan állapította meg, hogy a kisajátítási határozatok kapcsán a tulajdonjog bejegyzésére az Inyvtv. 34.§ (1) bekezdése szerint kerülhet sor, az ezzel kapcsolatos esetleges hiányosság a felperesek keresetösségük körén túlmutat, azaz a kisajátítást kérő érdekét érintő kérdés az, hogy valamennyi, a tulajdonjog bejegyzéshez, szükséges adatot a határozat tartalmazza-e vagy sem. Ezzel összefüggésben a felperesek és a felperesi beavatkozók által kifogásolt további kérdések, így a termőföldre és a szakhatósági megkeresésre vonatkozó hiányosságok az elsőfokú eljárásnak nem voltak tárgyai, azokra a felperesek a keresetükben nem hivatkoztak, így ezzel összefüggésben a hiányosság vizsgálatára ez okból sem kerülhetett sor.

A birtokba adásra megállapított határidő vonatkozásában az elsőfokú bíróság helyállónan állapította meg, hogy a Kstv. 29.§ (7) bekezdése szerinti maximális határidőt állapította meg a hatóság, ennél hosszabb határidő biztosítását a Kstv. nem teszi lehetővé. Ezzel összefüggésben a felperesek és a beavatkozók alaptalanul hivatkoztak arra, hogy a hatóság nem vette figyelembe, hogy az I.r. felperes esetében a mezőgazdasági vállalkozás, a II.r. felperes esetében a szállítási vállalkozás áttelepítésének szükségessége hosszabb határidőt venne igénybe.

Mindkét felperesre vonatkozóan az I.r. alperesi határozat az üzemáttelepítés és annak költségét szakértői vélemény alapján vizsgálta, mind a szállítóeszközök kialakítására, állatok és takarmány szállítására, segédmunkaerő költségére, rakodásra, takarmány előkészítő eszközök és gépek üzembe helyezésére vonatkozóan; mind a szállítási vállalkozás áttelepítésének kérdését érintően. A hatóság az üzemáttelepítés szükségességére tekintettel állapította meg a birtokba bocsátási határidőt a Kstv. szerinti leghosszabb határidőben.

Ezzel összefüggésben a Kúria hangsúlyozza azt is, hogy az ingatlanokon működő vállalkozásokkal kapcsolatos költségek, így az üzemáttelepítés költsége az ingatlantulajdonos javára került megállapításra, így az ingatlantulajdonosok kötelesek elszámolni az ingatlanokon családi vállalkozásban működtetett mezőgazdasági üzemmel és szállítási vállalkozással a javukra szóló üzemáttelepítési költség vonatkozásában. Ezzel összefüggésben az ügy érdemére kiható jogsértés nem állapítható meg, mert **az ingatlan tulajdonosa mindkét esetben egyben a családi vállalkozásban is részes, így nem az ingatlan tulajdonostól független vállalkozások üzemáttelepítési költsége került megállapításra.**

Hangsúlyozza a Kúria, hogy a lakáshasználati jog nem olyan jog, jogosultság, amelynek megszüntetéséről a Kstv. 8.§ (2) bekezdése szerint a határozatban rendelkezni kellene, és ezért külön kártalanítás sem illeti meg az ingatlanban lakó személyt.

Az ingatlan tulajdonosa rendelkezik az ingatlana felett, amennyiben az ingatlanát kisajátítják, akkor az ingatlanban lakó tulajdonos a családjához tartozó személyek elhelyezéséről gondoskodni köteles. A tulajdonos által biztosított ingatlanhasználatra tekintettel adott telepengedély esetében, illetve a mezőgazdasági vállalkozás esetében a vállalkozás számára jár a kártalanítást, azaz a vállalkozások kapcsán felmerült üzemáttelepítés költségét a tulajdonost megillető kártalanításból kell a tulajdonosnak rendeznie. A Kúria ezzel összefüggésben utal arra, hogy a felperesek keresetükben csak a jogorvoslati tájékoztatást kifogásolták azzal, hogy az nem tesz említést a beavatkozók, mint ügyfelek jogorvoslathoz való jogáról.

A felülvizsgálati kérelmükben ettől eltérően már az ügyféli jogállás el nem ismerését, a határozat kézbesítésének hiányát is sérelmezték, és ezzel összefüggésben olyan jogszabálysértéseket jelöltek meg, amelyekre a keresetükben nem hivatkoztak, így azok érdemi elbírálására a felülvizsgálati eljárásban már nem kerülhet sor. A jogorvoslati záradékban a lehetséges ügyfeleket megnevezni nem kell, ezért a jogorvoslatról való tájékoztatás megfelelő volt.

A felperesek és a beavatkozók alaptalanul kifogásolták a II.r. alperes képviselőjének egyezségi ajánlatával kapcsolatos vizsgálat hiányát és ezzel összefüggésben a tanúbizonyítási indítvány elutasítását. Ez a tényállási elem az ítéletben rögzítésre került, azonban az ügy érdemére semmiféle kihatással nem volt, így e körben külön bizonyítást felvenni nem kellett, a tanúbizonyítási indítvány elutasítására jogszerűen került sor.

A felperesek a keresetükben arra hivatkoztak, hogy a kisajátítási eljárás nem az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás előkérdése, hanem pont fordítva, az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás az előkérdése a kisajátítási eljárásnak. Ezzel összefüggésben kifogásolták, felülvizsgálati kérelmükben a tárgyalás felfüggesztése iránti kérelmük elutasítását is. Az elsőfokú bíróság a Pp. 152.,§ (1) bekezdését nem sértette meg, amikor a kisajátítási per tárgyalását nem függesztette fel. A környezetvédelmi hatóság előtt már megindult az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás, amelyben előfeltételnek tekintendő az a körülmény, hogy a védőtávolságon belül lakóépület áll-e vagy sem, ezért a kisajátítási eljárás, amely a védőtávolságon belül levő ingatlanok tulajdonjogának megszerzésére irányult annak érdekében, hogy a védőtávolságra vonatkozó kötelező törvényi előírás betartásra kerüljön, az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásnak előfeltétele, ezért a kisajátítási eljárás volt az előfeltétele a környezetvédelmi eljárás lefolytatásának.

Ezzel összefüggésben az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a perbeli esetben a konkrét engedély hiánya nem jogszabálysértő, hisz az engedélyezési eljárás már megindult, amelyről a környezetvédelmi hatóságnak kell döntenie. Az engedély kapcsán az elsőfokú bíróság az ítéletében a felperesek állításával ellentétben nem valószínűsítette a környezetvédelmi hatóság pozitív döntését, csak arra utalt, hogy az engedélyezési eljárás megindulására figyelemmel az előzetes dokumentáció jóváhagyása folytán a szükséges - a Kstv. 24.§ (5) bekezdés e), pontja szerinti mellékletként megkövetelt - engedély hiánya nem jogszabálysértő, arra tekintettel, hogy a környezetvédelmi eljárás megindult és abban az eljárásban a kisajátítási eljárásban hozott döntés előkérdésnek tekinthető. A felülvizsgálati kérelemmel élők álláspontjával ellentétben nem az engedély hiánya miatt állapította meg a bíróság, hogy a tervezett beruházás csak az adott ingatlanokon valósítható meg, mert a *bíróság széleskörű bizonyítást folytatott le* arra, hogy a kisajátítást kérő a tervezett beruházásról milyen indokok alapján döntött, milyen alternatívákat vett figyelembe és milyen szakmai és egyéb gazdaságossági, környezethasználati, az egységes hulladéklerakó működtetéshez fűződő érdekek, feltételek indokolták a tervezett bővítést az adott ingatlanon.

A felperesek álláspontjával ellentétben nem a kisajátítást kérőnek kellett a perben bizonyítania, hogy a tervezett beruházás más ingatlanokon is megvalósítható, mert erről már a kisajátítást kérő lefolytatott egy vizsgálatot, döntést hozott, azt a környezetvédelmi hatóság is az előzetes vizsgálati dokumentáció alapján a 314/2005.(XII.25.) Korm. rendelet 3.§ (1) bekezdés b) pontja, (2) bekezdése, 5. § (2) bekezdés a/ab) pontja szerint vizsgálta. A környezetvédelmi hatóság az előzetes vizsgálatot a beruházás vizsgálva megvalósításának környezeti hatásait is vizsgálva döntött a beruházás mellett.

A perben a felpereseket terhelte annak bizonyítása a Pp. 164. § (1) bekezdése folytán, hogy a II.r. alperes vizsgálatához, képest mégiscsak van olyan további ingatlan, amely a tervezett beruházás helyszíne lehetne, arra minden szempontból, alkalmas és indokolt lenne ott a beruházás megvalósítása. Nem elegendő csak arra hivatkozni, hogy vannak a kisajátítást kérő tulajdonában a környéken más ingatlanok is. Ezzel összefüggésben a felperesek azt is alaptalanul kifogásolták, hogy a benyújtott tervdokumentáció ellenére, amelyet a környezetvédelmi hatóság elfogadott, az I.r. alperes miért nem vizsgálta meg, hogy milyen más ingatlanokon lett volna lehetséges a beruházás megvalósítása. Mivel a környezetvédelmi hatóság az előzetes tervdokumentációról már döntött, azt elfogadta, az I.r. alperesnek nem kellett hivatalból vizsgálnia, hogy más ingatlanokon a tervezett beruházás megvalósítható-e. Emiatt e kérdésben a polgármester tanúkénti meghallgatására sem volt szükség, ezért ezt a bizonyítási indítványt a bíróság jogszerűen utasította el, hiszen a kisajátítást kérő által lefolytatott döntési mechanizmus és a döntés indoka a rendelkezésre álló iratokkal és az egyéb tanúvallomásokkal egyértelműen tisztázható annak környezeti hatásait a környezetvédelmi hatóság a dokumentáció elfogadásával tulajdonképpen jóváhagyta.

A felperesek és a felperesi beavatkozók az Alaptörvény 28. Cikkére és I. cikk (3) bekezdésének megsértésére is alaptalanul hivatkoztak. Az elsőfokú bíróság a vonatkozó jogszabályokat helytállóan értelmezte és alkalmazta, az alaptörvényi rendelkezések megsértésére nem került sor. Mindezek alapján a Kúria azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott és az érdemben vizsgálható jogszabályokat nem sértette meg, ezért a jogerős ítéletet a Pp. 275.5 (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

III.

Vonatkozó Alaptörvényi rendelkezések megsértése

- [17] **Magyarország Alaptörvénye** a jelen alkotmányjogi panasz 2. pontjában megjelölt Alaptörvényi alapjogok megsértése.
- [18] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
A tulajdonelvonást érintő jogszabályi kötelezettségek értelmezése, ezzel összefüggésben a közérdek és a tulajdonosnak, tulajdonosi jogok védelméhez közel azonos jogosultak jogainak védelméhez fűződő érdekei közötti egyensúly biztosításának alkotmányos határai alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek minősülnek.
- [19] Az Alkotmánybírósági vizsgálat tárgya a kérelem befogadhatósága esetén az, hogy a kisajátítás jogalapjaként a Zalaegerszegi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság közbenső ítéletében, illetőleg a Kúria ítéletében foglalt az az értelmezése, amely az Kormányhivatal határozatainak helybenhagyására vezetett, összhangban áll-e az Alaptörvényben foglalt követelményekkel.

[20] Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvénynek ez a rendelkezése a bíróságok számára alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék {ld. pl. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33] és 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]}. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie.

[21] A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.

[22] Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az alapjog-korlátozásnak ez a tesztje mindenekelőtt a jogalkotót kötelezi, ugyanakkor hatáskörükhöz igazodva a jogalkalmazókkal szemben is alkotmányos követelményt fogalmaz meg. E követelményből – az Alaptörvény 28. cikkére is tekintettel – a bíróságoknak az a kötelezettsége adódik, hogy ha olyan jogszabályt értelmeznek, amely valamely alapjog gyakorlását korlátozza, akkor a jogszabály engedte értelmezési mozgástér keretein belül az érintett alapjog korlátozását kizárólag a szükséges és arányos mértékű beavatkozás szintjére szorítsák.

Az Alkotmánybíróságnak az indítvány érdemi vizsgálata során először az *indítvány* mikénti elbírálásának előfeltételét jelentő, a panasz alapjául szolgáló a kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. tv. (Kstv.) 3. § (2) bekezdése a) pont, a 8. § (2), (4) és (6) bekezdéséből, miszerint a kisajátítási határozatban rendelkezni kell az ingatlanra vonatkozóan **más személyt** megillető jogokról, más személyt megillető jogok megszűnésével (jogcímes birtokos) érintett személyi kör alkotmányjogi szempontból jelentős, lényegi, a kisajátított ingatlanon fennálló vagyoni értékű jogokra vonatkozóan, a más személyt megillető jogok megszűnésének vonatkozásait kell meghatározni.

[23] A bírósági gyakorlat sem egységes annak megítélésében.

23.1. A *Kúria Pfv.21327/2013/5.* számú határozata (*Bírók: Madarász Anna, Molnár Ambrus, Szücs József*) a következőképpen definiálja a más személy fogalmát:

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 13. § (1) bekezdésének értelmezése kapcsán a 64/1993 (XII.22.) AB határozatában kifejtette, hogy összhangban az Emberi Jogok Európai Egyezményével és az Emberi Jogi Bíróság ítélezési gyakorlatával a tulajdonvédelem kiterjed a tulajdon egykori szerepét átvevő kötelmi jogokra, így a haszonbérleti jogra is. Téves az alperesnek az a jogi álláspontja, hogy a kisajátítási eljárás elkerülése érdekében a kisajátítandó ingatlan adásvétellel való megszerzése céljából tett vételi ajánlatát csak az ingatlan ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonosával és az ingatlan-nyilvántartásba ugyancsak bejegyzett dologi jellegű használati jogok jogosultjaival kell közölni, a használatra kötelmi jogcímen jogosultakkal azonban nem.

A kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. tv. 3. § (2) bekezdése a) pontja értelmében az adásvételi szerződést megíúsultnak kell tekinteni, ha kisajátítást kérő ajánlatát a tulajdonos vagy *más kártalanításra jogosult* 30 nap alatt nem fogadja el.

A törvény e rendelkezéséből következően az ajánlatot nem csak az ingatlan tulajdonosának, hanem más kártalanításra jogosulttal is közölni kell. A törvény ugyan kifejezetten nem sorolja fel, hogy mely jogok jogosultjai tarthatnak igényt kártalanításra, a Kstv. 8. § (2), (4) és (6) bekezdéséből, miszerint a kisajátítási határozatban rendelkezni kell az ingatlanra vonatkozóan más személyt megillető jogokról, így a bérleti jog megszűnéséről, a bérleti, a haszonbérleti, haszonélvezeti jogot, a használat jogát a jogosult kérelmére, a csereingatlanra kell átvinni, következik, hogy a haszonbérelő is kártalanításra jogosult személy. Ezt megerősíti a kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. tv. 8. §-ához fűzött miniszteri indokolás. A miniszteri indokolás úgy szól, hogy a kártalanítás a dologi jogok, a vagyonkezelői jog, valamint az alkotmánybíróság és az emberi jogi egyezmények alapján a tulajdonvédelemben részesülő kötetmi jogok (bérleti) jogosultját illeti meg.

23.2. Ugyanakkor a jelen panasszal érintett Kfv.II.37.254/2015/10. számú ítélet a fenti ítélettel ellentétes álláspontra helyezkedett:

Az ingatlanokon működő vállalkozásokkal kapcsolatos költségek, így az üzemáttelepítés, üzemáthelyezés költsége az ingatlantulajdonos javára került megállapításra, így az ingatlantulajdonosok kötelesek elszámolni az ingatlanokon családi vállalkozásban működtetett mezőgazdasági üzemmel és szállítási vállalkozással a javukra szóló üzemáttelepítési költség vonatkozásában. Ezzel összefüggésben az ügy érdemére kiható jogsértés nem állapítható meg, mert az ingatlan tulajdonosa mindkét esetben egyben a családi vállalkozásban is részes, így nem az ingatlan tulajdonostól független vállalkozások üzemáttelepítési költsége került megállapításra.

23.3. A Kúria ezen álláspontja nemcsak a Kúria fenti másik döntésével szembeni álláspontot képvisel, de releváns tények, jogcímek tekintetében is valótlan:

12.3.1. A cégkivonat (P/1), és a tulajdoni lap, mint közhiteles nyilvántartás adatai a Kúria tényállítását mindenben cáfolják. Bakos Bernadett tulajdonos nem tagja a jelen kérelem VI.r. jogi személynek, továbbá a VII.r. panaszos nem tulajdonosa a VIII.r. mezőgazdasági vállalkozásnak. A többi, a II.r. - V.r. és a VIII.r. panaszosoknak a kisajátított ingatlanokon fennálló lakáshasználati joga is olyan jog, jogosultság, amelynek megszűnéséről a Kstv. 8.§ (2) bekezdése szerint a határozatban rendelkezni kellett volna.

23.3.2. A keresetben a Kúria tényközlésével szemben *kifejezetten szerepelt a felperesi beavatkozók ügyféli jogállásának el nem ismerése*, így a kisajátítási döntés elleni jogorvoslatból való alapjogsértő kizárás folytán a Kstv. 23. § (1) bekezdés e) pontja, a kereset 5.) pontja szerint a határozat V. rendelkező része a jogorvoslatról: nem biztosította a beavatkozók ügyféli jogállása szerinti jogorvoslati jogot az alábbiak szerint: „A jogorvoslati tájékoztatás nem tesz említést a kisajátítási eljárásban (ügyfél) érintetti pozícióban eljáró személy jogorvoslatához való jogáról. Felperes és felperesi beavatkozó a törvényben biztosított jogukkal élve jelen kereset szerint terjesztik elő jogorvoslati kérelmüket.”

23.3.3. A Kúria ítélete indokolás nélkül mellőzte a kereset azon hivatkozását, mely szerint A kisajátítási eljárás nem a Kstv., a Ket. kögens előírásai szerint lett lefolytatva, mivel a kisajátítási kérelem hiányosságait, tartalmát, mellékleteiben foglalt okirati bizonyítékot, a hatóság nem értékelte kellő alaposággal, a kártalanítás kérdésében kirendelt szakértő a szakvéleményét szakmailag hibásan, hiányosan, ellentmondásosan készítette el, elfogultságát a tárgyaláson konkrétan kifejezte, így törvénytelenül került kirendelésre az általa meg nem változtathatóan nyilvánított vélemény kiegészítésére.

A hatóság a felperese(ek) által előterjesztett kifogásait nem vette figyelembe. Ezzel jelentős mértékben megnehezítette jelen kereset szerinti anyag összeállítását, határozatában nem indokolta meg, s ez által nem tett eleget az indokolási kötelezettségének.

23.3.4. A Kúria törvénysértő módon hagyta figyelmen kívül az Alaptörvény XV. bekezdését, a XXIV. Cikk (1) bekezdését, a XXVIII. Cikk (7) bekezdését, a XIII. Cikkét, a Kstv. 24.§ (4) bekezdését, (5) bekezdés b), c) és d) pontját, az Európai Unió Alapjogi Chartája 17. Cikk (1) bekezdését, mint a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogsértéseket azon indokkal, hogy azokat a keresetben nem jelöltük meg.

A jogerős döntés alapjogsértő volta miatt szükségképpen csak a felülvizsgálati kérelemben lehetett a jogerős bírósági határozat elleni rendkívüli jogorvoslati kérelemben hivatkozni mindazon törvénysértésre, amelyet a jogerős ítélet tartalmaz.

A Kúria érvelésének helyt adása esetén a jogerős ítélet törvénysértő eljárási és anyagi jogi törvénysértései ellen csak akkor lehetne jogorvoslatért folyamodni, ha a bíróság is szükségképpen csak a hatósági határozatban megjelölt ténybeli és jogi kérdésekben foglalna állást, s a keresetben megjelölt hatósági döntésben mellőzött ténybeli, jogi, indokolási hiányosságok megítélését mellőzné azon indokkal, hogy csak a közölt határozatban foglalt tényekre és jogokra vonatkozóan lehet jogorvoslatot kérni, a határozattal nem érintett kógens eljárási és anyagi jogi kérdéseket nem lehet vizsgálat alá vetni.

23.3.5. A Kúria a Kfv.10/F/1. alatti beadványban előterjesztett újabb jogszabályi hivatkozásokat, köztük a **megvalósítási határidő elteltével kapcsolatos kifogást sem vizsgálta** annak ellenére, hogy arra sem a keresetben, sem a felülvizsgálati kérelemben nem lehetett hivatkozni, mivel azok előterjesztésére törvényben előírt határidőig, a jelen ügy eldöntése szempontjából releváns, azaz azon tény, hogy a kisajátítási határozatban előírt kisajátítási cél szerinti beruházás befejezése nemhogy megtörtént volna, de még meg sem kezdődött. Felperesek, felperesi beavatkozók azt kívánták a Kúria számára a meghozandó döntés előtt közölni, hogy a kisajátítási határozatok teljesítési határideje letelt a kisajátítási eljárás befejeződése előtt. Ezen tény jogállami elvek érvényesülése esetén a közigazgatási és bírósági eljárás szükségképpen hivatalbóli megszüntetéséről kellett volna rendelkezni. Panaszosok számára nincs más magyarázat, mint az, hogy a Kúria azért rekesztette ki ezen, az ügy eldöntése szempontjából releváns tény befogadását, hogy ne kelljen az eljárás megszüntetéséről rendelkeznie.

A Kúria azon döntése, hogy kirekesztette - az érvényét/, hatályát/, végrehajthatóságát vesztett határozatok ellenére - ezen releváns tények értékelését, s nem szüntette meg a kisajátítási eljárást, hanem továbbra is olyan jogot biztosított alpereseknek, amely alapvetően sérti a jogbiztonságot, a panaszosok alaptörvényben, az EUMSZ-ban, a Római Egyezményben biztosított tulajdonhoz való alapjogot, a tisztességes eljárás követelményét, a joggal való visszaélés tilalmát, az integritást, a törvény előtti egyenlőséget, a jogképességet, a hatékony jogorvoslati jogot.

23.3.6. További alapjogsértő tény állapot, alkotmányosan vizályos tény, helyzet keletkezett az által, hogy a kisajátítási határozatok érvényét/, hatályvesztését követően a kisajátított ingatlanok állagtulajdonosai nem rendelkezhetnek a Kstv. 35. § (3) bekezdésében foglalt azon alapjoggal, hogy amennyiben a kisajátítás célja a (2) bekezdésben meghatározott időtartamon belül nem valósul meg, az ingatlan korábbi tulajdonosát visszavásárlási jog illeti meg. Ugyanis a jogalkotó nem gondolt, gondolhatott arra, hogy lesznek olyan kisajátítási döntések, amelyeknek az érvénye, a hatálya az előtt jár le, hogy maga a kisajátítási cél szerinti tevékenység elindulhasson, azaz a jogerős kisajátítási döntésben megjelölt kisajátítási cél szerinti teljesítési határidő, azaz maga a kisajátítási

határozat érvényessége, hatálya, a kisajátított ingatlantulajdonosok tulajdonjogának elvesztése előtt megszűnik, így nem jöhet létre a törvényben tulajdoni garanciaként biztosított korábbi tulajdonos jogalanyisága, akinek a részére a törvény biztosítja az egyoldalú visszavásárlási jognyilatkozat tételi, azaz a kisajátítás előtti tulajdonjogviszony visszaállítási lehetőséget.

- [24] Alkotmánybíróság a 39/1997. (VII. 1.) AB határozatában [ABH 1997, 263.] megállapította, hogy „[a] közigazgatási határozatok törvényessége bírósági ellenőrzésének szabályozásánál alkotmányos követelmény, hogy a bíróság a perbe vitt jogokat és kötelezettségeket az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeknek megfelelően érdemben elbírálhassa.” A közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálata tekintetében a korábbi Alkotmány 50. § (2) bekezdése és az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdés *b*) pontja, a jogorvoslathoz való jog tekintetében pedig a korábbi Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdése, illetve az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése tartalmilag azonosan rendelkeznek.

A hivatkozott rendelkezések szövege mellett azok célja is változatlan a korábbi Alkotmányhoz képest, a korábbi határozat pedig összhangban áll a Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival is, amennyiben a modern magyar közigazgatási bíráskodást létrehozó jogforrás, a magyar királyi közigazgatási bíróságról szóló 1896. évi XXVI. törvénycikk történeti alkotmányunk egyik vívmánya. A törvénycikk 131. §-a úgy rendelkezett, hogy a bíróság „érdemileg tárgyalja és eldönti az ügyet”; a 134. §-a szerint pedig „[a] határozatok hozatalánál a bíróság a bizonyítékokat szabadon mérlegeli, s a tárgyalás és a bizonyítás folyamában szerzett meggyőződésének egész benyomása alapján íté.” Az Alkotmánybíróság a törvénycikk és a több mint egy évszázaddal később hozott határozatának szöveg-hasonlóságára tekintettel a 39/1997. (VII. 1.) AB határozatában írtakat az Alaptörvény értelmezése során is fenntartja.

Az Alkotmánybíróság fenti határozatából következően a közigazgatási határozatok törvényességének bírói felülvizsgálata alkotmányosan nem korlátozódhat a jogszerűség pusztán formális szempontok szerinti, az eljárási szabályok betartására korlátozódó vizsgálatára. A közigazgatási ügyben eljáró bíróság nincs kötve a közigazgatási határozatban megállapított tényálláshoz, és a jogszerűség szempontjából felülbírálhatja – sőt, felül kell bírálnia – a közigazgatási szerv mérlegelését is a polgári perrendtartás 339/B. §-ában írt korlátozás figyelembe vétele mellett. Döntése során figyelemmel kell lennie az Alaptörvény 28. cikkére, vagyis azt kell feltételeznie, hogy a jogszabályok a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

- [25] A jelen ügyben eldöntendő, további alkotmányjogilag releváns kérdés - a [23] pontban hivatkozott, jogorvoslattal támadott, de a Kúria döntését megelőzően érvényét, hatályát, végrehajthatóságát veszített kisajátítási határozatok ellenére tovább folytatódó bírósági eljárás alapjogsértő voltán túl - továbbá az, hogy a polgári jogilag nem tulajdonos, de a tényleges jogcímes birtokost (telephelyengedéllyel rendelkező jogi személyt, mezőgazdasági vállalkozást, a részben, vagy teljesen önálló lakáshasználati joggal rendelkező személyeket) megilleti-e ebben a körben az Alaptörvény XIII. cikk (1) és (2) bekezdése, valamint az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdése alapján ugyanaz a jogvédelem, mint a hasonló (gazdasági) helyzetben levő, más jogviszonybeli tulajdonost, illetve a haszonélvezőt, haszonbérlet, lakáshasználat.

- [26] A hivatkozott alaptörvényi rendelkezések közül a tulajdonhoz való jog sérelmét vizsgálva megállapítható, hogy bár a tulajdonhoz való alkotmányos alapjog az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése alapján szigorú értelemben csak a tulajdon sérelmével szembeni fellépésre terjed ki, de az Alaptörvény, a Római Egyezmény első kiegészítő jegyzőkönyv első cikkében foglalt tulajdonjog

védelmének fogalma, tartalma kiterjed a tulajdonjog vagyoni értékű elemére a jogcímes birtoklásra is.

A jogcímes birtoklás státuszának védelmét az Alkotmánybírósági döntések értelmezése a XIII. cikk védelme alá vonja. A polgári jogi tulajdonjog részjogosítványai közül a tulajdonost elvileg megillető összes jogosítvány megilleti őt, *kivéve a rendelkezési jogot, valamint a dolgot csak rendeltetésszerűen használhatja, abban kárt nem okozhat.* Ugyanakkor a polgári jogi értelemben vett tulajdonost más esetekben sem illeti meg a rendelkezési jog (pl. elidegenítési és terhelési tilalom, végrehajtási jog esetében), valamint a tulajdonos egyéb jogai (birtoklás, használat - így akár a dolog megrongálása) más esetekben is korlátozhatók (pl. haszonélvezet, földhasználati jog, bérleti típusú jogviszonyok esetén, továbbá ha a tulajdonos birtokos is, akkor a telki szolgálat korlátozza őt stb.).

A polgári jogi értelemben vett tulajdonost tehát nem minden esetben illeti meg a birtoklás, a használat és hasznok szedése (hasznosítás), illetve a rendelkezés joga (ilyen akár az elidegenítés, akár a megterhelés, akár ingatlanok esetében a tulajdonjoggal való felhagyás tilalma).

- [27] A tulajdonhoz való alkotmányos alapjog a korábban kifejtettek értelmében kiterjed *nemcsak a polgári jogi értelemben vett tulajdonosok, hanem a polgári jogi értelemben vett egyes birtokosok* védelmére is. *Az, hogy mely birtokos kaphat az Alaptörvény alapján ilyen védelmet, esetről esetre, a konkrét ügy egyedi jellegzetességei fényében állapítható meg.* A Kstv. fent hivatkozott a 8.§ (2), (4) és (6) bekezdéséből és a törvény indokolásából az következik, miszerint *a kisajátítási határozatban rendelkezni kell az ingatlanra vonatkozóan más személyt megillető jogokról.* A törvény indokolása úgy szól, hogy *a kártalanítás a dologi jogok, a vagyonnevelői jog, valamint az alkotmánybíróság és az emberi jogi egyezmények alapján a tulajdonvédelemben részesülő kötelmi jogok (bérleti) jogosultját illeti meg.* Kárt azonban nemcsak a tulajdonos szenvedhet el. Attól, hogy a kárt elszenvedő polgári jogi értelemben nem tulajdonos, számára nem okozható vagyoni hátrány anélkül, hogy ennek pénzügyi ellenértékét a károkozónak ne kelljen neki megfizetnie.
- [28] Az Alkotmánybíróságnak állást kell foglalnia abban a kérdésben, hogy a Kúria Kfv.II.37.254/2015/10. számú ítélete ezt a követelményt azért sérti-e, mert maga a Kstv. 8. § (2), (4) és (6) bekezdése alaptörvény-ellenes, vagy azért, mert a Kúria jogértelmezése, és ennek folytán (a jogi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítása nélkül) maga a kúriai döntés az. Az Alkotmánybíróság töretlen, és az Alaptörvény alapján is alkalmazható gyakorlata szerint a hatályos jogot lehetőleg kímélni kell.

Az Alkotmánybíróság elkerüli jogszabály, illetőleg jogszabályi rendelkezés megsemmisítését vagy a törvényhozó felhívását arra, hogy az Alkotmánybíróság által meghatározott határidőn belül alkosson jogot, ha a jogrend alkotmányosságát és a jogbiztonságot enélkül is biztosítani lehet. Ilyenkor az Alkotmánybíróság az alkotmányos követelményekkel azon értelmezések körét határozza meg általában, amelyek esetében a jogszabály az Alkotmánnyal összhangban van.

- [29] A kérelmezők álláspontja szerint jelen ügyben keletkezett alapjogsérelem a bírói döntés és az annak alapjául szolgáló jogértelmezés alaptörvény-ellenességének megállapításával kielégítő módon orvosolható, így - a hatályos jog kímélete érdekében - a Kstv. 8. § (2), (4) és (6) bekezdésének megsemmisítésére, vagy akár jogalkotói mulasztás megállapítására nincs szükség. A bíróság jelen ügyben a Kstv. 8. § (2), (3) és (6) bekezdésének értelmét kizárólag nyelvtani (szó szerinti, strikt textualista, exegetikus) értelmezéssel is megállapíthatja.

A jogszabályszövegeknek azonban nemcsak nyelvtani, hanem más módszerek alapján történő értelmezése is lehetséges. Minden értelmezés számára a jogszabály által használt szavak, kifejezések, illetve nyelvi formulák, mondszerkezeti elemek hétköznapi (illetve, ha ilyen létezik, jogi szakmai) nyelvtani értelme a kiindulópont. A szemantikai és a szintaktikai értelmezés azonban nem az egyedüli, kizárólagos módszer.

Elemi formállogikai követelmény, hogy ha a nyelvtani értelem abszurd eredményre vezetne, azt el kell vetni, és más módszerek alapján más, a szó szerinti (exegetikus) értelemtől eltérő, adott esetben azzal szembenálló értelmet kell a jogszabályszövegnek tulajdonítani. Jelen esetben a törvény kontextuális, valamint teleologikus, a releváns jogszabályok célján alapuló értelmezése arra az eredményre vezet, hogy az ingatlan használati lehetőségének elvonásáért kártalanítás jár.

Nemcsak a polgári jogra, de az egész jogrendszerre irányadó alapelv, hogy saját felróható magatartására előnyök szerzése végett senki nem hivatkozhat. Ha a Kstv. 8. § (2), (3) és (6) bekezdését a bíróság szó szerint értelmezi, az ellentmond mind ennek az elvnek, mind annak az egész magyar jogrendszerben érvényesülő, a polgári jogi normák tényleges célját jelentő gyakorlatnak, hogy a tulajdonjog egyes részjogosítványainak közérdekből, akár jogszabállyal, akár közigazgatási határozattal történő korlátozásáért kártalanítás jár; az elszenvedett kárt a károsult számára ellentételezni kell.

A jogalkotó valódi szándéka is az volt, mert az előbbieket értelmében csak az lehetett, hogy a Kstv. 8. § (2), (3) és (6) bekezdésében szabályozott esetekben a jogelvonás ellentételezéseként fizetendő kártalanítás ne csak a polgári jogi értelemben vett tulajdonosnak járjon, hanem azoknak is, akiknek a birtoklási vagy használati-hasznosítási, illetve esetleges jövőbeli rendelkezési jogát (birtokátruházás) a jogszabály vagy határozat korlátozza, vagyis akik számára az ténylegesen kárt okoz.

Ennek a tételes jog által ismert nyilvánvaló esete a haszonélvező, akinek jogos érdeke fűződik ahhoz, hogy külső, állami-önkormányzati behatástól mentesen élvezhesse birtoklási-használati jogait, és ha ebben korlátozzák, akkor a sérelem mértékével megegyező kártalanításra tarthasson igényt. Ugyanakkor nem a haszonélvezet az egyetlen jogcím arra, hogy a korlátozás által ténylegesen kárt szenvedettek ezért vagyoni ellentételezést kapjanak, legfeljebb a jogalkotó, mint a nem az akkori tételes jog által intézményesített, hanem a polgári jogi szerződési szabadság (és ezen belül a formakényszertől való mentesség) alapján létrejött szerződéses formákat expressis verbis nem nevesítette.

Ha és amennyiben a nem tulajdonost ért jogelvonásért járó kártalanítás csak áttételesen, a tulajdonossal való, külön eljárás szerinti elszámolás útján érvényesíthető, akkor a tulajdonjogot érintő további alapjogi kérdés, hogy a származékos kártalanítási mód közteher mentes-e? Amennyiben igen, azt törvényben kell garantálni, ha nem, akkor pedig a teljes kártalanítás feltétlen érvényesülését kívánó alapjogi rendelkezéssel ellentétes.

[30] A kúriai döntés által keletkezett alaptörvény-ellenesség, nevezetesen a tulajdonhoz/birtokláshoz való jog sérelmét okozó alapjogsértő helyzet a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapításával és megsemmisítésével, valamint - az adott rendelkezést alkalmazó későbbi bírói gyakorlatot is befolyásoló - alkotmányos követelmény meghatározásával kielégítő módon megszüntethető, és alkalmas mind az indítványozó, mind más, a jövőben hasonló helyzetbe kerülő természetes személyek, illetve a törvény alapján létrehozott jogalanyok számára Kstv. 8. § (2), (3) és (6) bekezdéséből származó alapjogsérelem elkerülésére. [15/2014. (V. 13.) AB határozat]

[31] Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított alapjoggal (tulajdonjoghoz való jog) kapcsolatban a 3009/2012. (VI. 21.) AB határozatban (Indokolás [50]-[51]) az Alkotmánybíróság az alábbiakat rögzítette: A tulajdonhoz való jog [...] alapvető jog. Az alkotmányi tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat. [...] A tulajdon "elvonása" alkotmányjogi értelemben nem feltétlenül a polgári jogi tulajdon jog elvesztése [...]. Az Alkotmány szerinti tulajdonvédelem köre tehát nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével; azaz sem a birtoklás, használat, rendelkezés részjogosítványai, sem pedig negatív és abszolút jogként való meghatározásával. Az alapjoggal védett tulajdon tartalmát a mindenkori (alkotmányos) közjogi és magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. (ABH 1993, 373, 379-380.)

A tulajdonhoz való jog alapjogi jellegét vizsgálva a 481/B/1999. AB határozatban az Alkotmánybíróság azt is kimondta, hogy az "[...] nem a tényleges tulajdonszerzést, a tulajdonhoz jutás jogát, a tulajdon értékcsökkentéstől mentes és végleges megtartását garantálja, hanem az állam számára ír elő kétirányú kötelezettséget.

Az állam egyfelől - az alkotmányos kivételek lehetőségétől eltekintve - köteles tartózkodni a magán- vagy jogi személyek tulajdonosi szférájába való behatolástól, másfelől köteles megteremteni azt a jogi környezetet, azt az intézményi garanciát, amely a tulajdonhoz való jogot diszkrimináció nélkül működőképessé teszi." (ABH 2002, 998, 1002.) "A kifejtettek szerint a tulajdonhoz való jog alapjoggal az állammal szemben garantál olyan közjogi igényt, amely alapján az állam - alapvetően, főszabályként, az Alaptörvényből következő kivételektől eltekintve - köteles tartózkodni az alapjog alanyának tulajdonosi pozíciójába történő behatolástól.""

Fenti megállapításokból az a következtetés vonható le a jelen eset eldöntése szempontjából, hogy az Alkotmánybíróságnak azt kell vizsgálnia: a közjogi anyagi és eljárásjogi és magánjogi korlátok biztosítják-e azt a jogi környezetet és azt az intézményi garanciát, amelyek a jelen perbeni esetekben működőképessé teszik a tulajdonhoz való jog védelmét. ([47]- [48]15/2014. (V. 13.) AB határozat)

[32] Az Alkotmánybíróság a 20/2014. (VII. 3.) AB határozatában megerősítette az Alkotmánybíróság több mint két évtizedes egyöntetű gyakorlatát, mely szerint "[...]a]z alkotmányi tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat. A szükséges és arányos korlátozásnak, illetve a tulajdonjog lényeges tartalmának ugyanis nincs polgári jogi megfelelője.

A tulajdonjog részjogosítványai [...] nem azonosíthatók a tulajdonhoz való jog alkotmányi védelmet élvező lényeges tartalmával. [...] Az alapjoggal védett tulajdon tartalmát a mindenkori (alkotmányos) közjogi és magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. A másik oldalról nézve: ugyanezen szempontoktól függően az adott fajta közhatalmi beavatkozás alkotmányos lehetősége a tulajdonjogba más és más." [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 373, 379-380.]. (20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [154])

[33] Az Alkotmánybíróság jelenlegi gyakorlata a tulajdonjog állam általi korlátozásának három csoportját különíti el: a legsúlyosabb állami beavatkozásként tekinti a tulajdon elvételét (államosítás, kisajátítás), mely a tulajdon minden részjogosítványát teljes egészében megszünteti. A második csoporthoz tartoznak a tulajdon használatát szabályozó rendelkezések (tipikusan pl. építési előírások), illetve a tulajdont terhelő közterhek (pl. adók) fizetésére vonatkozó szabályok. E két klasszikus csoport mellett a harmadik csoportot azok az állami beavatkozások alkotják, amelyek nem sorolhatók az előző két csoportba, és jellemzőjük, hogy a tulajdonos dologhoz fűződő jogosítványait nem szüntetik meg teljes egészében, de mégis lényeges - akár a kisajátításhoz

mérhető - módon érintik a tulajdon tárgyát, korlátozzák a tulajdonos jogait (lásd: 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [157]).

- [34] Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az alkotmányjogi panasz jogorvoslat. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) és d) pontja szerinti alkotmányjogi panasz jogintézményének egyaránt elsődleges célja ugyanis az egyéni, szubjektív jogvédelem: a ténylegesen jogsérelmet okozó alaptörvény-ellenes jogszabály, illetve alaptörvény-ellenes bírói döntés által okozott jogsérelem orvosolása. Ehhez kapcsolódik a jogszabály felülvizsgálatára irányuló alkotmányjogi panaszok esetén másodlagos célként a későbbiekben előforduló hasonló jogsértések megelőzése és ennek révén egyben az alkotmányos jogrend objektív védelme" (3367/2012. (XII. 15.) AB végzés, Indokolás [11-13])
- [35] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése magában foglalja a bírósághoz fordulás jogát (36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]) mely nem egyszerűen azt jelenti, hogy valaki kérelemmel fordulhat a bírósághoz, és ezzel megindíthatja a bírósági eljárást, ha valamely joga vagy kötelezettsége vitássá válik, hanem hogy a jogvitát a bíróság érdemben bírálja el és arról érdemben, végrehajtható határozatával, végérvényesen dönt (30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [78]; 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [16]). A 30/2014. (IX. 30.) AB határozat értelmében: "Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből az államnak az a kötelezettsége fakad, hogy a H. határozatának bírósági felülvizsgálatát a XXVIII. cikknek megfelelő tisztességes eljárásban biztosítsa. Eszerint a bíróságnak lehetősége kell, hogy legyen arra, hogy a perbe vitt jogokat és kötelezettségeket az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében [korábban: az Alkotmány 57. § (1) bekezdésben] meghatározott feltételeknek megfelelően érdemben elbírálhassa." (Indokolás [62]-[63])
- [36] A 3124/2015. (VII. 9.) AB határozat szerint hangsúlyozni kell, hogy a bírósághoz fordulás joga egy hatékony és valós jogosultságot jelent [hasonlóan az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatához: Bellet kontra Franciaország (23805/94) 1995. december 4., 38. bekezdés; Kreuz kontra Lengyelország (28249/95) 2001. június 19., 52-57. bekezdés]. Az alkalmazott jogszabályok pedig nem vezethetnek arra, hogy a felet megakadályozzák abban, hogy egy rendelkezésre álló hatékony jogvédelmi eszközt igénybe vegyen. [Miragall Escolano és társai kontra Spanyolország (38366/97, 38688/97, 40777/98, 40843/98, 41015/98, 41400/98, 41446/98, 41484/98, 41487/98 és 41509/98) 2000. január 25., 36. bekezdés]
- [37] "A jogorvoslathoz való jog lényegi tartalma a jogalkotótól azt követeli meg, hogy a hatóságok érdemi, ügydöntő határozatai tekintetében tegye lehetővé a valamely más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét [5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.; 22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 109.]." (9/2013. (III. 6.) AB határozat, Indokolás Emellett a jogorvoslathoz való jog érvényesülése szempontjából lényeges, hogy a jogorvoslati fórum ténylegesen mit vizsgálhat felül, azaz mi ennek a felülvizsgálatnak a terjedelme. (2/2013. (I. 23.) AB határozat, Indokolás [37])
- "Az Alaptörvény megköveteli, hogy a jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékony legyen, vagyis ténylegesen érvényesüljön és képes legyen a döntés által okozott sérelem orvosolására. A jogorvoslat jogának hatékony érvényesülését számos tényező befolyásolhatja, így többek között a felülbírálati lehetőség terjedelme, a jogorvoslat elintézésére meghatározott határidő, vagy a sérelmezett határozat kézbesítésének szabályai és megismerhetőségének tényleges lehetősége." (22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [26])

Minden jogorvoslat lényegi, immanens eleme továbbá a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát [23/1998. (VI. 9.) AB határozat, ABH 1998, 182, 186.]" (Indokolás [15])

[38] A jelen ügyben a panaszosok a kisajátítási per körében a kisajátítási cél jogellenességén alapuló, a tisztességes eljáráshoz való jogának, illetve a jogorvoslathoz való jogának a sérelmét panaszolják. Kiemelik, hogy az önkormányzat tiltott módon a panaszosok lakóterének közvetlen közelébe, a közvetlenül szomszédos ingatlanokra a szakhatóságok hallgatólagos, illetve tevőleges támogatásával folyamatosan a jelenlegi helyen törvényileg tiltott tevékenységként szeméttároló, deponáló, feldolgozó tevékenységet folytatott, s jelenleg is folytat, egyes tevékenységi fázisai megvalósítását célzó, az Európai Unió 100 %-os intenzitású anyagi támogatás törvénysértő igénybevételével. Kérelmező önkormányzat korábbi törvénysértő tevékenységét joggal való visszaélés mellett a kisajátítási, mint ultima ratio igénybevételével kívánja legalizálni.

A kért, de a bíróságok által elutasított bizonyítási indítvánnyal a panaszosok azt kívánták volna bizonyítani, hogy az önkormányzat által ezen ideig nem cáfoltan az eljárás során tettek olyan egyezségi ajánlatot, hogy a szakértő által megállapított kártalanítási összeg felét részükre kifizetve jelentkezzenek ki az ingatlanokból, de életvitelszerűen továbbra is ott lakhatnak, ebben az esetben nem kívánja az önkormányzat az ingatlanok tulajdonjogát megszerezni. A tervezett beruházáshoz nem lesznek az ingatlanok felhasználva, de a szeméttároló létesítményektől jogszabályban előírt 500 méteres védőtávolság biztosítása miatt szükség van arra, hogy ne legyenek lakók az ingatlanba sem állandó, sem ideiglenes lakosként bejelentve. A kisajátítást kérő részéről az is közölve lett, hogy az önkormányzat másutt is meg tudja oldani a személtelhelyezést, de a jelenlegi megoldás számára célszerűbb.

Ezen tények bizonyíthatóságának és értékelhetőségének kizárása olyan mértékben sérti a tisztességes eljáráshoz és a hatékony jogorvoslathoz való alapjogot, hogy annak hazai érvényesíthetőségének hiánya esetén a panaszosok kénytelenek lesznek az Európai Bizottság, továbbá az EJEB vizsgálati eljárást kérni.

A II. fokú bíróság törvénysértő módon rekesztette ki a panaszosok indítványait, és kérelmeit az elbírálásból. Abban kell állást foglalnia a tisztelt Alkotmánybíróságnak, hogy a jogvita eldöntése során a peres eljárásban biztosított volt-e az indítványozók számára a tisztességes eljáráshoz és a *tényleges jogorvoslathoz* való jog. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének alkalmazása szempontjából nem annak van jelentősége, hogy a jogalkotó aktuálisan milyen formában szabályoz egy eljárást, illetve a bíróságok ténylegesen milyen eljárásban döntenek egy ügyben. Az ezzel ellentétes felfogás alapján ugyanis a jogalkotó, illetve a jogalkalmazók szabad belátásuk szerint, adott esetben önkényesen alakíthatnák ezen alapjog érvényesülési körét. Márpedig egy alapjog védelmi köre nem függhet a jogalkotói, illetve jogalkalmazói akarattól. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében szereplő "valamely perben" fordulat, ezért - hasonlóan az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikk 1. bekezdéséhez fűződő strasbourgi gyakorlathoz [Le Compte, van Leuven és de Meyere kontra Belgium (6878/75; 7238/75).

[39] Az 17/2015. (VI. 5.) AB határozat [84] pontban a jogorvoslathoz való alapjog tartalmát érintően az Alkotmánybíróság először rámutat arra, hogy – az Alkotmányhoz hasonlóan – az Alaptörvény valamely személy jogát, jogos érdekét érintő bírósági, hatósági és más közigazgatási döntések ellen teszi lehetővé a jogorvoslatot. A jogorvoslathoz való jog lényegi tartalma a jogalkotótól azt követeli meg, hogy a hatóságok érdemi, ügydöntő határozatai tekintetében tegye lehetővé a valamely más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulást. [85]

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza azt, hogy az alkotmánybíróági eljárásban a jogorvoslathoz való alapvető jog szempontjából valamely döntés érdemi, ügydöntő volta a tételes jogok által ilyenek tartott döntésekhez képest viszonylagos: a vizsgált döntés tárgya és személyekre gyakorolt hatása által meghatározott. Végül arra is rámutat a testület, hogy a jogorvoslathoz való jogból, mint alapjogból az adott hatósági, illetve bírósági döntés ellen biztosított rendes jogorvoslati eszközök igénybevétele következik. {Összefoglalva lásd: 9/2013. (III. 6.) AB határozat, Indokolás [27]–[28] bekezdések}.

A jogorvoslathoz való jog gyakorlásához – egyebek mellett – elengedhetetlenül szükséges, hogy az érintettek értesüljenek a határozatról, amely jogukat vagy jogos érdekeiket érinti és megismerhessék annak tartalmát [26/2004. (VII. 7.) AB határozat, ABH 2004, 398.]. [88] Az Alkotmánybíróság fenti határozatából következően panaszosok nem értesültek az előzetes döntéshozatali kérelmet elutasító végzés indokairól. [*Panaszosok a jelen eljárásban, mivel a nem közölt bírósági döntés a panasz eljárásban nem vizsgálható érdemben, ezért csak, mint a tisztességes eljárás követelményét sértő további érvként kérik értékelni!*]

- [40] A Kúria, mint kötelezeti bíróság figyelmen kívül hagyta az indítványozó közösségi joggal kapcsolatos felvetését, anélkül, hogy ezt ítéletében megindokolta volna. Az indítványozó álláspontja szerint a fentiek miatt a támadott másodfokú bírósági határozat sérti egyrészt a tisztességes eljáráshoz való jogát [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés], az Alaptörvény E) cikk (2) bekezdését (európai uniós klauzula).

Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés érintett rendelkezései:

"267. cikk (az EK Sz. korábbi 234. cikke)

Az Európai Unió Bírósága hatáskörrel rendelkezik előzetes döntés meghozatalára a következő kérdésekben:

a) a Szerződések értelmezése;

b) az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése;

Ha egy tagállam bírósága előtt ilyen kérdés merül fel, és ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítélete meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére, kérheti az Európai Unió Bíróságát, hogy hozzon ebben a kérdésben döntést.

Ha egy tagállam olyan bírósága előtt folyamatban lévő ügyben merül fel ilyen kérdés, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, e bíróság köteles az Európai Unió Bíróságához fordulni.

A Kúria, mint előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére kötelezett bíróság megsértette a panaszosok tisztességes eljáráshoz való jogot, amikor ítéletében, illetőleg külön meghozott, de nem kézbesített döntésében nem indokolta meg, illetve nem ismerhették meg, hogy miért hagyta figyelmen kívül az alkalmazott magyar jogszabály közösségi joggal ellentétes voltára való felperesi hivatkozást. A perben a kötelezeti bíróság előtt a panaszosok kérték - a közösségi jog elsődlegessége okán -, hogy a Kúria kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást a Bíróságnál, amennyiben nem tudja eldönteni, hogy a perben alkalmazni kívánt magyar jogszabály ellentétes-e a közösségi joggal. [*Panaszosok a jelen eljárásban, mivel a nem közölt bírósági döntés a panasz eljárásban nem vizsgálható érdemben, ezért csak, mint a tisztességes eljárás követelményét sértő további érvként kérik értékelni!*]

- [41] Az Alkotmánybíróság a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában megállapította, hogy a hatályon kívül helyezett alkotmánybíróági határozatokban kidolgozott érvek, jogelvek és alkotmányossági összefüggések felhasználhatóak az újabb ügyekben vizsgálandó alkotmányjogi kérdések

elbírálásakor is: "ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya és szükségesnek mutatkozik azoknak meghozandó döntés indokolásába történő illesztése." (13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32])

Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a hatósági ügyintézés során biztosítja, hogy a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül hozzák meg döntésüket. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése pedig a bírósági eljárásokkal szemben fogalmazza meg követelményként a pártatlanságot, a tisztességes és nyilvános eljárást, valamint a jogviták ésszerű határidőn belüli elbírálását.

[42] A tisztességes eljáráshoz való jog a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatban is alkotmányos védelemben részesült, annak ellenére, hogy szövegszerűen nem szerepelt az Alkotmányban. Az Alkotmánybíróság az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény 6. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog védelmét az Alkotmány 57. § (1) bekezdésébe foglalt független és pártatlan bírósághoz való jog, valamint az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből eredő eljárásjogi garanciák egymásra vonatkoztatása útján alakította ki.

Az Alkotmánybíróság a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban (ABH 1998, 91., a továbbiakban: Abh.) foglalta össze a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját. E szerint a tisztességes eljárás (fair trial) követelménye nem pusztán a tisztességes (igazságos) tárgyalást foglalja magában, hanem kiterjed az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételére is. Az Abh.-t követő döntéseiben az Alkotmánybíróság esetről-esetre határozta meg a tisztességes eljárás által megkövetelt konkrét ismerveket. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata szerint az összes részletszabály betartása, vagy egyesek megszegése ellenére lehet az eljárás igazságtalan, méltánytalan vagy nem tisztességes. (ABH 1998, 91, 95.)

[43] Az Alkotmánybíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy sérül-e a perbeli felek tisztességes eljáráshoz való joga, ha előzetes döntéshozatalra irányuló indítványuk ellenére a bíróság nem dönt a kérdésben, illetve nemleges döntését nem indokolja. [*Panaszosok a jelen [43] - [50] pontoknál is jelzett alapjogsértést, mint a tisztességes eljárás követelményét sértő további érvként kérik értékelni!*]

[44] A kötelezett bíróság csak szigorúan meghatározott feltételek mellett dönthet úgy, hogy nem kéri előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatását a Bíróságtól. A közösségi jog tehát megadja a tagállami bíróságoknak a kezdeményezésről való döntési lehetőséget, de annak formájáról nem szól, továbbá nem foglalkozik azzal a kérdéssel sem, hogy a felek indítványát elutasító bírói döntést kell-e indokolni.

[45] A Pp. vonatkozó 155/A. § (2) bekezdése szerint a bíróság végzéssel határoz az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséről, a (3) bekezdés szerint pedig e végzés, illetve az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelem elutasítása ellen nincs helye külön fellebbezésnek. Ha a bíró úgy dönt, hogy előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményez, erről végzést hoz, amelynek kötelező tartalmi elemeit a 155/A. § (2) bekezdése határozza meg. E szerint a végzésnek tartalmaznia kell a kérdést, amely a Bíróság döntését igényli, illetve a tényállás és az érintett magyar jogszabályok ismertetését. Ebből következően a kérelem elutasítása tárgyában is döntenie kell a bíróságnak, azonban a Pp. nem határozza meg expressis verbis a döntés formáját.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint azonban a hivatkozott rendelkezés sem értelmezhető másként, minthogy a bíróságnak a kezdeményezés elutasítása tárgyában is végzést kell hoznia. Ezt az értelmezést támasztja alá a Pp. 212. §-a is, amely szerint a bíróság a per érdemében ítélettel, míg a per során felmerült minden más kérdésben végzéssel határoz. Mindezekből az következik tehát, hogy a kezdeményezés elutasítása esetén a Pp. szerint a bíró nem köteles megindokolni nemleges döntését.

[46] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban - az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését értelmezve - az indokolási kötelezettséget a tisztességes eljárás egyik összetevőjeként határozta meg. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indokolási kötelezettség a tisztességes eljárásból fakadó olyan alkotmányos követelmény, amely abszolút korlátot állít a bírói döntési szabadság elé. A bíró ugyanis köteles döntésének indokairól az eljárási törvények keretei között számot adni, az indokolási kötelezettség elmulasztása lényegében az eljárási szabályok alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti.

[47] Az Alkotmánybíróság fenti határozatában rámutatott, hogy: "[a] tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon." (7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34])

Függetlenül attól, hogy helyt ad-e a kezdeményezésre irányuló kérelemnek, avagy sem, alakszerű döntést kell hoznia a kezdeményezésről, és azt legkésőbb az ügydöntő határozatban meg kell indokolnia. Az indítványozó peres fél ugyanis joggal számíthat arra, hogy az ügye kapcsán felmerült és annak eldöntése szempontjából releváns közösségi jogi probléma a Bíróság elé kerül.

Ennek elmaradása érdemi kihatással lehet a jogvita végeredményére, ezért a bíróság köteles megindokolni az indítvány elutasítását, mivel egyrészt ez garantálja, hogy megalapozott döntést hozott a kezdeményezés tárgyában, másrészt a peres fél innen ismerheti meg a döntés okát. Ilyen esetekben különösen fennállhat az ún. „Köbler felelősség”. Az Alkotmánybíróság korábbi döntése szerint a nem alakszerű és indokolt döntés az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését indítványozó peres fél tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmével jár.

[48] Az Alkotmánybíróság szerint a bírósági úthoz, a bíróság általi döntéshez való jognak szerves része az eljárás minősége: ez adja a bírósághoz fordulás értelmét. [35/2002. (VII. 19.) AB határozatban ABH 2002, 199, 211.] Az eljárás tisztességességének önmagában ugyanis nem elégséges feltétele a bírósági út igénybevételének lehetővé tétele, az csak akkor biztosított, ha a bíróság érdemben reagál (dönt) a perben előterjesztett kérelmekre.

[49] Az Alkotmánybíróság hivatkozott döntése úgy ítélte meg, hogy sérül a felek tisztességes eljáráshoz való joga, amennyiben az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése esetén az eljáró bíróság a kezdeményezés elutasítása tárgyában nem dönt, és döntését nem indokolja, mint jelen panasz tárgyában.

[50] Az Alkotmánybíróság - az Abtv. 46. § (2) bekezdése c) pontja alapján hivatalból eljárva a 26/2015. (VII. 21.) AB határozatával mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet állapított meg.

Az Alkotmánybíróság szerint ugyanis a jogalkotó nem biztosította a tisztességes eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése]] érvényesülését (azaz az indokolt bírói döntést), mivel nem írt elő sem határozati formában történő döntési, sem indokolási kötelezettséget az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének elutasítása tárgyában hozott bírói döntés tekintetében.

[51] Az 1.) és a 7.) r. panaszosok, mint a perben érintett felpereseknek vonatkozásában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben foglalt tisztességes eljáráshoz való alapjogát érintő alapjogsértéseket érintő okfejtés megegyezik a jelen alkotmányjogi panasz hivatkozott pontjaiban kifejtett részletes indokolással. E körben 1.) és a 7.) r. panaszosok tisztességes eljáráshoz való alapjogát alapvetően sérti, hogy a felperesi beavatkozók, mint más személyeket megillető jog tekintetében a jelen bírósági eljáráson kívül egy külön (peren kívüli vagy peres) eljárásban kell a kisajátítás jogkövetkezményeit levonni annak ellenére, hogy a panaszosokat személy szerint megillető jogokról és kötelezettségekről a hatóságnak, a bíróságnak kellett volna/kell határoznia, amelyet elmulasztottak, s a peres eljárásban az alapeljárásban elkövetett alapjogsértő mulasztás nem pótolható. A fenti [22] -[50] pontban kifejtett alapjogsértések következménye jelen pont szerinti panaszosokra is közvetlenül kihat, az hivatkozott okfejtésben megtestesülő alapjogsértések közvetlenül panaszosokon át manifesztálódnak, rajtuk keresztül válik látható tényvé a rejtett törvénysértések sorozata. A beavatkozási jogséremlmek fátyla mögött a panaszosok alapjogséremlme kerül felfedésre, a jogi átvilágítás eredményeképpen. Elsődleges és súlya szerint meghatározó alapjogsértés, hogy az érvényét/ hatályát/ végrehajthatóságát veszített támadott jogerős közigazgatási határozatok ellenére az eljárás megszüntetésre nem került, illetve a nem érvényes/ hatályos határozatok végrehajthatóságának útját a bírói döntések nem zárták le, hanem éppen kinyitották.

[52] Jelen eljárásban releváns törvények

1.) 2007. évi CXXIII. törvény a kisajátításról

8. § (1) A kisajátítási határozat jogerőre emelkedésével - e törvény eltérő rendelkezése hiányában - az ingatlan tulajdonjogának tehermentes megszerzésére kerül sor.

(2) **A kisajátítási határozatban rendelkezni kell** az ingatlanra vonatkozóan **más személyt megillető jogokról** és az ingatlanra feljegyzett tényekről.

(3) Pénzbeli kártalanítás esetén a kisajátított ingatlanra vonatkozóan **más személyt megillető jogok** - a (6) bekezdésben foglalt eltéréssel -, és az ingatlanra feljegyzett tények megszűnnek.

(6) A telki szolgálat, egyéb szolgálat, vezetékJog és **más használati jog**, egyéb tulajdoni korlátozás megszűnéséről akkor kell rendelkezni, ha a kisajátítás célja más módon nem valósítható meg, vagy ha a jogosult a megszüntetéshez hozzájárult. A **jog jogosultja** a kisajátítást kérő megkeresésére köteles nyilatkozni a jog fenntartása vagy a megszüntetéshez való hozzájárulás kérdésében. Ha a jog megszüntetése hatósági hatáskörbe tartozik, a kisajátítási hatóság a hatáskörrel rendelkező hatóság határozata alapján állapítja meg a jog megszűnését. Az e bekezdésben foglaltakat a tulajdonosnak mind pénzbeli, mind csereingatlanlall történő kártalanítása esetében is alkalmazni kell.

(8) **A bérleti, a haszonbérleti, a haszonélvezeti jogot és a használat jogát** a jogosult kérelmére kell a csereingatlanra átvinni; a kérelmet az erre jogosult legkésőbb a kisajátítási tárgyalás befejezéséig nyújthatja be. A lakásra és a nem lakás céljára szolgáló helyiségre vonatkozó bérleti jog a csereingatlanra nem vihető át.

9. § (1) A kisajátított ingatlan tulajdonosát a tulajdonjoga elvonásáért, **az ingatlanon fennálló jog jogosultját pedig a joga megszűnéséért** - a zálogjog és a végrehajtási jog jogosultja kivételével - **teljes, azonnali és feltétlen kártalanítás illeti meg.**

(2) A megszünt jogokért járó kártalanítást az ingatlan tulajdonjoga elvonásáért járó kártalanításnál figyelembe kell venni.

12. § (1) Ha a kisajátított épületben levő lakást, illetőleg nem lakás céljára szolgáló helyiséget **bérlő vagy egyéb használó** (a továbbiakban együtt: használó) **használja, forgalmi értéként a lakott értéket kell figyelembe venni.**

14. § (3) A kisajátításra kerülő épületben lévő nem lakás céljára szolgáló helyiség esetén a tulajdonos vagy a **használó nem kérhet cserehelyiséget, ha**

a) a helyiségben gyakorolt **tevékenységét** - a kisajátítási tárgyaláson tett nyilatkozata szerint - **tovább nem folytatja;**

(4) Ha a jogosult a felajánlott és - szakértői vélemény alapján - megfelelő cserelakást, illetve **cserehelyiséget nem fogadja el, részére** a cserelakás vagy cserehelyiség helyett **pénzbeli kártalanításról kell dönten.**

23. § (1) **A kisajátítási eljárásban ügyfél:**

e) **mindazon egyéb jogosult, akinek az ingatlanra vonatkozó jogát a kisajátítás érinti.**

24. § (5) A kisajátítási kérelemhez mellékelni kell:

f) a 8. § (6) bekezdése szerinti nyilatkozatokat, ennek hiányában annak igazolását, hogy a kisajátítást kérő a jogosultat a nyilatkozat beszerzése érdekében megkereste.

(9) A kisajátítást kérő és a megbízásából eljáró személy részére az ingatlanügyi hatóság adatátviteli eszközzel vagy számítástechnikai adathordozón, az ingatlan-nyilvántartásból történő adatszolgáltatásra vonatkozó szabályok szerint, az ingatlan leíró adatain felül a kisajátítási eljáráshoz szükséges alábbi adatokat adhatja át:

b) a kisajátítással érintett ingatlanon fennálló egyéb jog jogosultjának neve, lakcíme (székhelye), a jog megszerzésének jogcíme.

29. § (1) **A kisajátítási hatóságnak** a kérelemnek helyt adó határozatában - a 29/A. §-ban foglalt kivétellel - **külön kell rendelkeznie arról, hogy** a kisajátított ingatlanért, az ingatlanra vonatkozóan **más személyt megillető jogok megszűnéséért**, továbbá a kisajátítással kapcsolatos értékvesztéséért és költségeikért **milyen összegű kártalanítást**, valamint - a döntés meghozatalakor már igazolt - járulékos költségeikért **milyen összegű megtérítést állapít meg.**

35. § (1) A kisajátított ingatlan csak a kérelemben megjelölt célra használható fel.

(2) **A kisajátítást kérőnek az ingatlant a kisajátítási határozatban meghatározott határidőn belül a kisajátítás céljára fel kell használnia** és a kisajátítási cél szerinti használatot a kisajátítási határozatban előírt időtartamig biztosítania kell.

(3) **Amennyiben a kisajátítás célja a (2) bekezdésben meghatározott időtartamon belül nem valósul meg, az ingatlan korábbi tulajdonosát visszavásárlási jog illeti meg.** Az ingatlan korábbi tulajdonosának jogutód nélküli megszűnése esetén, vagy ha a korábbi tulajdonos (vagy annak jogutódja, örököse) a visszavásárlási jogról lemond, a visszavásárlási jog az állam, illetve az ingatlan fekvése szerinti önkormányzat tulajdonosi jogainak gyakorlóját illeti meg.

2.) 1993. évi XXXI. törvény a Római Egyezményről

6. cikk - Tisztességes tárgyaláshoz való jog

1. Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.

13. Cikk – Hatékony jogorvoslathoz való jog

Bárkinek, akinek a jelen Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.

14. Cikk - Megkülönböztetés tilalma

A jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.

17. Cikk - Joggal való visszaélés tilalma

Az Egyezmény egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, hogy az bármely állam, csoport vagy személy számára jogot biztosítana olyan tevékenység folytatására vagy olyan cselekedet végrehajtására, amely az Egyezményben foglalt jogok és szabadságok megsértésére vagy pedig az Egyezményben meghatározottnál nagyobb mértékű korlátozására irányul.

Első számú kiegészítő jegyzőkönyv 1. Cikk

Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tiszteletben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik. Az előző bekezdésben foglaltak nem korlátozzák az államok jogát olyan törvények alkalmazásában, melyeket szükségesnek ítélnék ahhoz, hogy a javaknak a köz érdekében történő használatát szabályozhassák, illetőleg az adók, más közterhek vagy bírságok megfizetését biztosítsák.

7. Nyilatkozat arról, hogy az ügyben van-e folyamatban felülvizsgálati eljárás a Kúria előtt, illetve arról, hogy kezdeményeztek-e perújítást (jogorvoslat a törvényesség érdekében) az ügyben:

7.1. A Kúriához a kúriai döntés kizártsága miatt nem lehet további felülvizsgálati/jogorvoslati kérelmet joghatályosan előterjeszteni.

7.2. Egyéb bírósági eljárás a kártalanítás összegének megállapításán kívül nincs folyamatban, azonban a jelen perben meghozott

7.2.1. A 3.K.27.182/2014/99 sorszámú, a per megszüntetését elutasító végzése elleni jogorvoslati eljárás;

7.2.2. A 3.K.27.182/2014/102 sorszámú, a Zalaegerszegi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.K.27.182/2014/4. számú, valamint 3.K.27.183/2014/4. számú végzéseivel elrendelt közigazgatási határozatok végrehajtásának felfüggesztését elrendelő végzéseinek megszüntetését elrendelő végzése elleni jogorvoslati eljárás van folyamatban.

7.3. Jelen ügygel összefüggésben lévő más hatósági ügyekkel kapcsolatos alapjogsértések miatt a Római Egyezmény 6. Cikk – Tisztességes tárgyaláshoz, a 13. Cikk – Hatékony jogorvoslatához való jog, a 17. Cikk – Joggal való visszaélés tilalma és az Első számú kiegészítő jegyzőkönyv 1. Cikk szerinti tulajdonhoz való alapjog megsértése miatt a Strasbourg székhelyű EJEB előtti eljárás van folyamatban, illetve az Alkotmánybíróság döntésétől függően az un. Köbler felelősség megállapíthatóságáért az Európai Bizottság előtti eljárás kezdeményezését megfontolják a panaszosok.

Kelt: Budapest, 2016. május 27.

Tisztelettel:

Bakos Bernadett I.r., Bakos Imre II.r., Bakos Imréné (Dunavölgyi Ibolya Terézia) III.r., Bakos Tünde IV.r., id. Bakos Imréné (Kiss Rózsa) V.r. [redacted] ([redacted] hrsz.) alatti lakosok, Kalóz Transz Bt. [redacted] ([redacted] hrsz.) székhely és telephely alatti vállalkozás VI.r., Vizsy Györgyi VII.r., Schöphen Sándor [redacted] [redacted], [redacted] [redacted] ([redacted] hrsz) alatti lakos VIII.r. kérelmezők képviseletében:

Dr. [redacted] ügyvéd
társasági és biztosítási szakjogász

Mellékletek:

1. Kalóz Transz Bt. cégkivonata
2. Kalóz Transz Bt. törvényes képviselő cégeljárásban beadott aláírásmintája
3. 3.K.27.182/2014/99 végzés
4. 3.K.27.182/2014/99 végzés elleni jogorvoslati kérelem
5. 3.K.27.182/2014/102 végzés
6. 3.K.27.182/2014/102 végzés elleni jogorvoslati kérelem.